HISTORIA
CEV VERISSIMA

à calumnijs multorum vindicata,

QVAE REFERT M. VLPII TRAIANI AVGVSTI animam precibus Diui GREGORII Pontificis Romani à tartareis cruciatibus ereptam.

QVOD D. HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. Presbyter fuerit Cardinalis tractatus duo, alter locupletior Secundo, alter nunc primum editus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE HISPANO BIACENSI,

Doctore Theologo inſtituti Prædicatorum, & Romani Pontificis Pœnitentiario.

AD SANCTISSIMVM D. NOSTRVM GREGORIVM XIII.

CVM PRIVILEGIO.



VENETIIS,

Apud Dominicum Nicolinum.

M D LXXXIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

GREGORIO XIII.

PONT. OPT. MAX.

F. ALFONSVS CIACON, minor ſuus Pœnitentiarius, omnimodam, felicitatem precatur.

DIVTIVS me torſit, BEATISSIME PATER, cunctos fermè Chriſtianos authores, qui Vrbis Romæ hiſtorias tradidere, id ſummopere curaſſe, vt veteris Vrbis ſimulachra, ornamenta, ruinasque deſcriberent, monumenta autem religionis, quæ innumera prope, inibi reperiuntur, ſilentio præteriiſſe: nam durum eſt creditu neglexiſſe quaſi ſacra non longiſſimè præſtarent profanis, aut profana digna ex vlla parte eſſent, quæ cum ſacris conferrentur. Quod in cauſa præcipue fuit, vt rerum memorãdarum vix ſit aliquod veſtigium relictum, aut ulla inter

hominés noſtri ſeculi memoria extet; cum pluri- ma, inter tot Vrbis direptiones & incendia perie- rint: bonam partem, quæ ſuperfuit, ſimilibus ia- cturis expoſitam, parem aliquando calamita- tem paſſuram timeamus, niſi maturè in litera- rum monumenta translata, perpetuitatem a- liquam fuerint adepta. Quot enim Vrbis Ba- ſilicas, magnificentiſſima templa, martyrum, a- liorumq; ſanctorum reliquias, translationum ipſorum inſtrumenta, aut tempus rerum edax nō abſumpſit, aut barbarus hoſtis nō vaſtauit, diripuit, incendit, & diſperſit? Quotus enim exi- ſtit, non dico exterus, ſed ciuis etiam, vrbisve in- cola, qui vniuerſos ſanctorum theſauros paſſim in ædibus ſacris reconditos norit, rerumq; om- nium ſacrarum notitiam ſit uel mediocrem aſ- ſequutus? Nihil magis Romani votis conci- piunt, quàm rerum piarum, quas penes ſe fre- quentiſſimas habent, exactam cognitionem adi- piſci; nihil magis exteri exoptant, quibus præ- cipuè non eſt Romam adeundi facultas: ea- rum enim rerum notitia plenius & clarius adepta deſiderium cuiuſque accenderetur magis, Vrbem ſacraq; ipſius loca inuiſendi.

Hinc

Hinc verſus eam ingētior excitaretur affectus, & ad pietatem, religionemq; tenacius retinendam inducerentur, facie præſertim Pontificis viſa, cuius conſpectus ſolet plerunque viris pijs ſummam reuerentiam ſubmiſſionem & gratiam conciliare. Multò enim fortius præſentia mouent, quàm quæ abſentia referūtur. Proinde BEATISSIME PATER, de Vrbis ornamentis ſacris, colligendis, & ad præſentium poſterorumque memoriam refricandam in vnum redigendis ſtudioſè incubui. Annum enim integrum, duobus ſcriptoribus comitatus in ea re inſumpſi, trecentis Baſilicis, templis, lociſq; alijs ſacris, diligenter perluſtratis, (totidem enim hodie in Vrbe, ex plurimis ſuperſunt.) ex archiuis, protocollis, vetuſtis inſtrumentis, marmoreis lapidibus, veterum, recentiumque hiſtoriarum, præſertim eccleſiaſticarum monumentis, quid vbique ſuo tempore locorum illorum geſtum, quæ illorum origo, eiectio, dedicatioq; prima extiterit, quæ martyrum & aliorum ſanctorum exuuiæ, vel ab initio inibi reconditæ, vel aliunde translatæ: qui viri ſanctimonia, dignitate, genere, doctrina, militia, arteve alia

ve alia

ve alia clari & inſignes inibi ſcpulti, cum ipſorum elogijs & epitaphijs adiunctis, vt nihil vltra ſcitu dignum ex ijs locis deſiderari poſſit: vt res Vrbis ſacra ita eo ordine cunctis innoteſcerent, & ad poſteritatem facilius & magis integra peruenirent. Verum quia labor hic, gratus ne, an ingratus tuæ Beatitudini ſit futurus ignoro, tandiu illum differendum & maturandm cenſui, quandiu tuus non aſſenſus accederet. Interim tamen, ne vacuus coram clementiſsimo Principe comparerem, munuſculum offero exiguitati ingenioli mei non abſimile. Verum quia in gloriam Diui Gregorij cedit, non omnino conſpectu tuæ ſanctitatis indignum. Hiſtoriam enim illam continet diligentius ſolito tractatam, Traiani Cæſaris animam à cruciatibus tartareis, precibus Diui Gregorij ereptam. Quam licet nonnulli perperam lacerent, falſitatisque traducant: ego pro virili ceu veriſsimam grauiſsimorum authorum teſtimonijs tueor, ſingulisque obiectionibus ſatiſfacio. Cum autem ſingularem affectum erga illum virum ſanctiſsimum geras, non dubium quin ea res ſit tibi gratiſsima futura. præſertim

eius,

Digitized by Google

eius, cuius nomen felix & fauſtum boniquè hominis, ſucceſſor in ſede Pontificia factus, ſimulque mores imbuiſti: dum ſummum ſtudium in pietate, religioneque Chriſtiana, vbique terrarum dilatanda, diſsidijsque hæreticorum circa ipſam exortis, componendis adhibeas, gratiſsimam cunctis aurem præbeas, auſcultesque ſingulos benigniſsime, in agendis prudentiam & dexteritatem, in diſcernendo acre iudicium, in diſtribuendis eccleſiaſticis ſacerdotijs iuſtitiam & æquitatem, in rebus omnibus modeſtiam cuncti admirentur; adeò vt literati & probi, nullum Pontificatum aut ſæculum fuerint felicius adepti; nullaq; illis aurea ætas florentior affulſerit. In ornanda Vrbe, collegijs & templis erigendis dirutis & collapſis reparandis, pontibus, fontibus, ſtructuris, picturis, magnificentiam cuncti commendant, vt nihil ad Pontificatus tui gloriam, quam longæuitas, aut accedere, aut deſiderari poſsit. Qua fœdere inter Chriſtianos Principes, tua auctoritate icto, Turcarum nomen & perfidiam deleas, religionisque cuncta diſsidia componas, vt te in terris Paſtorem

vnicum,

Digitized by Google

vnicum , cunctus grex , orbisque vniuerſus terrarum concors , & pacatus agnoſcat . Viue felix multos annos Pontificum omnium mitiſsime . Romæ Pridie Nonarum Octobrium , anno reſtitutæ ſalutis. M D LXXXIII.

Digitized by Google

HISTORIA ILLA, CEV VERISSIMA,

à calumnijs vindicata, quæ refert,

M. VLPII TRAIANI AVGVSTI ANIMAM PRECIBVS DIVI GREGORII PONT. ROM.

A Tartareis cruciatibus ereptam.

REM cunctis facturum me arbitrabor gratiſſimã, ſi hiſtoriam illam, quæ circunfertur, fuiſſe M. Vlpij Traiani Auguſti animã precibus diui Gregorij Roma. Pont. à cruciatibus tartareis ereptã ſalutemq; conſecutam, pro rei dignitate diffuſius tractarẽ: & quid fidei & veritatis habeat, quibusve authorum teſtimoniis innitatur, expenderem; Video enim pleroſq; noſtra ętate viros clariſſimos theologos & hiſtoriographos, partim de ea hiſtoria dubitare, partim inficiari, & nõ paucos ceu vulgi commentum, anilemq; fabulam prorſus reijcere & deridere. Theologi nanque, quibuſdam rationibus inducti, hiſtoriographi, quod authorũ teſtimonijs deſtituti videãtur, in eas anguſtias adiguntur. Verùm ſi rationes à theologis aliquot in-

ductas non obeſſe veritati hiſtoriæ, neque deeſſe teſtimonia authorum præclara, quæ rem geſtam confirment, indicauero, videbor pro virili animorum dubitationi feciſſe ſatis, & Traiani felicitatē à calumniis illorum vindicaſſe, qui eam gloriam licet non odio aut inuidia, opinione tamen aduerſa, tam diuo Gregorio, quàm ipſi Traiano Cęſari eripere moliuntur. Neque aliena erit huiuſmodi tractatio, ſi victorijs Dacicis à me alibi tractatis, & hanc multo illis inſigniorem annectere, quæ Dei optimi maximi liberalitate & clemētia, precibusque ſanctiſſimi Pontificis Traiano de æterna morte, principibusq; tenebrarum porta eſt. Victoriis, victoria felicior; triumphis, triumphus præclarior accedit, & lætior. fieri etiam potuit, vt Traianum in Dacicam expeditionem, priorem, ſeu poſteriorem proficiſcentem, vidua ius exigēs tunc primū interpellarit, quæ potiſſimum occaſio fuit diuo Gregorio pro ipſo ad Deum preces fundendi: munusque aſſequendi, quod immortalem eſſet ſancto pontifici gloriam paraturum. Cuius etiam particeps exiſtit Beatiſſimus Pontifex Romanus Gregorius XIII. qui illius & nomen, & ſedem probitate, & doctrina ſucceſſor tenet. In tractando autē argumento propoſito ordinem hunc potiſſimum ſequar, vt prius hiſtoriam recenſeam, quæ occaſio fuit diuo Gregorio orādi pro Traiano, deinde ipſius

ſius Traiani liberationem ſubſecutam, quã multis grauiſſimorum auctorum teſtimoniis confirmabo;& demum rationes, quæ recẽtiores aliquot viros, pios, & doctos mouerunt, quo minus in eãdem nobiſcum ſententiam deſcenderent diſſoluam: vt hiſtoriam eam celebrem, totoq; orbe cantatiſsimam, iam non quiuis pro libito vt figmentum refellere, ſed recipere & venerari vt veriſsimã & certiſsimam ſummopere deinceps curet: & ita finem huic tractationi demum imponam. A Traiani igitur hiſtoria, viduæ ius reddentis, primum exordiar. Traiano Cæſari Auguſto in Dacicam, priorem, aut poſteriorem, vt cenſeo, expeditionẽ proficiſcenti, nondum vrbem egreſſo, mulier occurrit, ſenio confecta, pannis ſordida, vultuq; lugubri, ipſumque militum aciebus ſtipatum, Senatu Populoq; Romano honoris gratia proſequente, cœpit valide; lachrymis obortis, properantem compellare. Traiane Princeps piiſsimè fœminæ viduæ, & in ſumma egeſtate conſtitutæ, teneat te miſeratio. Te imperium moderante, iuuenes nequam natum vnicum, quem vnicè diligebam, innoxium quidem illum interfecerũt: baculum ſenectutis meæ, quo vnico ſolatio in ærũnis vtebar, qui ſolus ſolitudini & inopiæ meæ ſubueniebat. Interfectores humilitatem & tenuitatem meã cõtemnentes, non ſolum mihi ſatisfacere renuunt,

quam ad ſucceſſorem quempiam cum dignitate tranſmitteres. Cæſar ratione viduæ conuictus, miſericordiaq; pariter commotus, equo deſcẽdit, tandiuq; inibi conſtitit, quandiu negocium examinaret, iusq; pauperculæ fœminę expoſcenti diceret. Cumq; ſuaderetur Cæſari à pleriſq; accelerari profectionem oportere, ipſe tamẽ pedem de loco non mouit, donec officium, quod cœperat, expleſſet. Reos nanq; catenis vinctos, è carcere eductos coram ſtatui iuſsit, accuſatio & probationes referuntur, breue tempus rei in defenſionem ſuſcipiunt: & tãdem criminis patratores deprehenſos capitaliter damnauit. Verum deprecãtibus obnixè qui aderant, pro illorum ſalute, viduę magnam pecuniæ ſummam ex proprio fiſco, quæ detrimẽtum amiſsi filii reſarciret, numerari præcepit, & adoleſcentes aliter quam morte mulctatos dimiſit: tum quod Principis clementiam dedecere putaret præſentes & qui Cæſaris benignitatem precabantur ſupplices, lętaliter punire, tũ quod ominoſum & infauſtum iudicaret, à ſanguine ciuium Romanorum id bellum & profectionem auſpicari. Vidua igitur accuſatrix, pecunijs ditata, iuuenes rei moderatione ſupplicij lætiſsimi abſcedũt, lenitatem & manſuetudinem Principis ſatis experti: cunctis qui aderant, exemplum rei geſtæ pietatemq; Cęſaris ſummopere & admirantibus &

com-

commendantibus: & ne monumentum tam egregij facti poſteros lateret in marmore ſcalptum, vel in æs inciſum in foro eiuſdem Traiani Senatus Romanus collocauit: nam pictura in loco publico, & iniurijs cœli expoſita, non tot vtique annos perdu raſſet, quot fluxerunt ab obitu Traiani vſq; ad põtificatum Gregorij, videlicet ccccclxxiij. Nec obijciat mihi quiſquam Dionem Caſſium Græcum hiſtoricum nunquam ſilentio præteriturum rem adeo inſignem, ſi ita, vt fertur, geſta eſſet: nam is ſo lus ſuperfuit ex ijs qui vitã Traiani deſcripſerunt: cæteri interciderunt. Sed is non videt Dionem de vita Traiani non extare, ſed epitome duntaxat à Xiphilino ex ipſo Dione contracta. Potuit nanq; Dion ſcribere, quod Xiphilinus breuitati ſtudens ſubticuit. Veteres enim aliquot authores hiſtorias rerum geſtarum in epitome redigentes, magno poſteris detiimento fuere. Non careret noſtra ætas Trogo Pompeo, non Tito Liuio, ſi alterum Iuſtinus, Lucius Florus alterum in compendium nõ reſtrinxiſſent. Sed faciamus ita eſſe Dionem nihil de hac re ſcripſiſſe, continuò ſubſequetur, hiſtoriam, quam retulimus veram non eſſe? Quaſi cuncta ſolus ipſe debuiſſet tradere, nihilq́ue alijs ſcribendũ relinquere? Vnicus author vix cuncta complectitur, & multo plura prætermittit, quam ſcribat. Quid enim inſignius de Traiano ſcribi

poterat,

poterat, quam quod pueros quinq; mille ex omni Imperio ſelectæ indolis ita ali, & à præceptoribus erudiri curauerit, vt ea in facultate, eo in genere vitæ inſtituerentur, in quod magis natura procliues eſſent. Quod vtique Dion vel Xiphilinus prçterijt, Plinius in panegyri cõmemorat. Traiano vita functo Senatus Hadriano ſucceſſori triumphos de Parthis & Armenis deferebat, ipſe modeſtia vſus recuſauit, quare ſtatuã Traiani vehi more triumphantis fecit, ne poſt mortem triumphi amitteret dignitatem, de Parthis & Armenis, quos ipſe debellarat, rebellanteſq; Imperio ſubiecerat. Quod Dion ſubticuit, alij prodidere. Quotam partem gemini belli Dacici Dionem putas ſcripſiſſe? cum tanta ibi ſtrenuè geſſerit, Traianus, quæ vix multis voluminibus comprehendi queant? Sed dices Dion in vita Hadriani, & Xiphilinus in eius epitome, mulierculæ meminerunt, quæ hoc idem ab Hadriano, quod altera à Traiano petiit & impetrauit. Nam cùm ei mulier fortè occurriſſet in via, ab eoque, vt ſe audiret contenderet, quanquã primo ſibi eſſe ocium negaret, tamen vbi mulier ita exclamare cœpit: noli igitur regnare, cõuerſus libenter eam audiuit. Pariter igitur & alterius tempore Traiani meminiſſent: qui huius, ſęculo Hadriani retulerunt. Fateor hoc tẽpore Hadriani contingere potuiſſe, verum ſuſpicor errore Dionis vel

Xiphilini

Xiphilini factum, vt qđ de Traiano Auguſto lege rant, vel audierant, id totum ad Hadrianum attinere; inanimaduerſione crediderint: quod ſolet nõ raro hiſtoricis cõtingere. Quod ſi eiuſdem fermè rei duplex fuerit exemplum non contendo: dum tamen vtriuſq; fœminæ ius flagitãtis, hiſtoria cõſtans habeatur. Potuit enim facile fieri, vt muliercula Hadrianum congrediens alterius improbitatem æmularetur, cùm recens eo tempore ea hiſtoria eſſet & Hadrianus ſimiliter Traiani exemplo cõmotus, eam comiter & patienter audiret. Quicquid horum ſenſeris, hiſtoria Traiani ab eiſdem auctoribus refertur, qui liberationẽ animæ eiuſdem precibus diui Gregorij tradiderunt, proinde fides vtriuſq; rei ex eiſdem prorſus auctoribus pẽdet. Qui optimè id negocium callere poterant eo tempore, quo ornamenta vrbis maxima ex parte integra extabant, & fori præcipuè Traiani in quo erat hęc hiſtoria, quam tractamus, marmore, vt diximus, ſcalpta, vel ære inciſa. Sed veniamus iam tãdem ad aliam poſteriorem, quæ ex hac priori ortũ habuit in qua diuus Gregorius legitur Traianum ſuis precibus à Tartaro vendicaſſe: quæ in hunc modũ ab eiſdem, quos citabimus authoribus refertur. Cùm beatiſsimus Pontifex Gregorius, ſemel à Lateranenſi ad Vaticanam baſilicam clero & populo comitatus, procederet, ſupplicationes

de

de more faciens, contigit per forum Traiani iter habere. Inter plurima ornamenta quæ illic viſebantur celebre erat illud ex marmore vel ęre confectum, in quo Traiani ſimulachrum equo deſcendens ius reddebat viduæ flagitanti. Quod ſpectaculum & alias ſæpe, & tūc maximè ſanctiſſimi Pontificis animum perculerat: ad miſerationemq́; vehementiſſimè inclinarat. Quare affectu pietatis commotus, cœpit de Traiani Cęſaris ſalute fore ſollicitus: qui tanti principis clemētiam, iuſtitiam, æquitatem, cœterasq́; animi dotes pectore voluebat, atque admirabatur. Hinc in ſingultus, gemitus, atque lachrymas prorumpens, Sacrorum vatum, & euangelica oracula Deo optimo maximo proponebat, aiens. Tu Deus, & clementiſſimè domine dixiſti, Iudicate pupillo, ſubuenite oppreſſo, defendite viduam, & venite, arguite me: & rurſus Dimitte, & dimittetur vobis: ne igitur, quæſo, ſis immemor fideliſſimę promiſſionis tuæ, & licet peccator & indigniſſimus ſim, qui rem ita arduam audeo poſtulare, propter temetipſum & tui nominis gloriam propitiare animæ Traiani Cęſaris, principis iuſtiſſimi & æquiſſimi, qui tanta lenitate & manſuetudine vſus eſt erga mulierem viduam pauperculam, iudicium ſibi fieri poſtulantem. Perueniens deinde ſanctiſſimus Pontifex ad ſepulchrum beati Petri Apoſto-

lorum principis, poſtquam hoſtiam ſacratiſſimã Deo viuenti obtuliſſet, diutius orauit, & fleuit, ac nocte ſequenti veluti ſomno correptus corporeo, per mentis tamen vigiliam vidit angelum Dei nũciantem ſe a domino fuiſſe exauditum, animamq́; Traiani, vt popoſcerat, liberatam, verum caueret ſibi deinceps, ne pro infideli vllo vlterius preces funderet, aut ſacrificium offerret. Hanc quam retulimus hiſtoriã ex quamplurimis grauibus authoribus collectam, fidelem & veram eſſe, nec vt dubiam, aut commentitiam, a quoquam iure reijci debere, multorum teſtimonijs productis comprobabimus. Extat in primis Romæ in Bibliotheca Vaticana, Latina inquam, verſus ſiniſtram introeuntibus tertij plutei ſuperiori parte, liber antiquitatis venerandæ, membranaceis chartis deſcriptus, qui eſt numero 153. vbi præter quatuor libros dialogorum diui Gregorij Papę, & eiuſdem vitam a Ioanne Leuita conſcriptam, fragmenta quædam ſunt adiuncta, aut potius Idyllia, continentia erectionem & dedicationem a Gregorio Pontifice factã eccleſiæ S. Andreæ in Cliuo Scauri, & luſtrationem, ſeu expiationem eiuſdẽ a Paſchali ſecundo, quod illam Robertus Guiſcardus tyrannus violaſſet, inuentionẽ corporis S. Cæciliæ martyris, & pleraque alia huiuſmodi. In dedicatione autem & cõſecratione huiuſmodi ædis, diuo Andreæ

dreæ apoſtolo ſacræ, quam Petrus & Ioannes viri religioſiſſimi, diacones beati Gregorij ediderunt, teſtimonium ijdem ferunt hiſtoriæ, quam nuper retulimus Traiani. Quam verbatim hic inſerendam duxi, nihil de illorum dicendi ſtylum mutãs. Anno ſecundo, inquiunt, põtificatus diui Gregorij Papæ, collecta Cardinalium, & Epiſcoporum, ac cęterorum Romanę Eccleſiæ multitudine clericorum, Eccleſiam iſtam, quam ad honorem ſancti Andreæ apoſtoli in Cliuo Scauri conſtruxerat, in qua etiam religionis rudimenta, & ſanctitatis ſuſceperat incrementa, eo quo decuit, prout eius anima deſiderabat, conſecrauit honore: quam et plenariè dotauit, & priuilegijs apoſtolicis præmuniuit. Conſecratione verò peracta, flexis ad terram genibus, ſe domino humili ſupplicatione proſternens, preces fudit ad dominum, dicens: Domine Ieſu Chriſte filij Dei viui, qui dixiſti apoſtolis tuis, & per apoſtolos vniuerſis fidelibus Chriſtianis, quæcumq; petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, peto ab omnipotentia tuæ maieſtatis, quatenus quicunq; deinceps in huius eccleſiæ circuitu elegerit ſepeliri, dummodo fidem tenuerit Chriſtianam: non quod fides chriſtiana deſcendentibus ſine gratia diuina, ſalutem eſſet æternã conciliatura: ſed quod peculiari auxilio, Chriſtiano in illo loco ſepeliri eligenti, Deus faueret ne

abſque pœnitentia & gratia ab hoc ſeculo diſcederet. Oratione verò cōpleta, apparuit ei angelus Domini, dicens. Gregori exaudita eſt oratio tua, ſecundum quod a Domino poſtulaſti, ſed quia hoc poſcere præſumpſiſti, nihilominus & quia ꝓ anima Traiani imperatoris, viri infidelis orandū eſſe duxiſti, ſcias te in hoc ſeculo a corporali, quā pateris infirmitate fore minimè liberandum. A qua ſi duo hæc domino non petiſſes, liberatus ꝓcul dubio fuiſſes. Et certè ſicut cœleſtis nuncij, vera fuit atque perpetua de exaudita oratione annūciatio, ita etiam infirmitatis non liberandæ caſſa nequaquam extitit comminatio: nam ſtomachi langore, pedumq; dolore, continuisq; febribus, licet lentis vſq; ad vitæ exitum laborauit. Hanc autem orationem, atq; diuinam reuelationem beatus Gregorius nobis videlicet Petro diacono & Ioanni diacono patefecit: quas ad ſcientiam poſterorum, nos ſtyli duximus officio tranſmittēdas. Huculq; Petrus & Ioannes diacones beati Gregorij. Quæ omnia, vel ex hoc, vel alio ſimili exemplari tranſcripta, Romæ habentur in æde, Diuo Gregorio ſacra, & in tabulam, publicæ memoriæ cauſam, tranſlata. Quorum teſtimonio Ioannes diaconus, qui multis annis poſt vitam ipſius beati Gregorij ſcripſit quaſi coronidem addit, dicens. Ego quoque Ioannes humilis diaconus, & ſcriba

beatiſsimi

beatiſſimi patris Gregorij poſt ipſius tranſitum; eius vitam & actus in ſcriptis præcipiente Ioanne Pontifice ſummo redegi. ſcribam autem Ioannes iſte leuita diui Gregorij ſe vocat, non quod ipſius tempora conſecutus fuerat, ſed quod ipſius vitam partim iam ſcripſerat quando Ioannes VIII. Romanus Pontifex hoc illi munus iniunxit, vt ipſe inibi profitetur. Hæc igitur fermè ſunt quæ diacones illi Petrus & Ioannes, diui Gregorij diſcipuli; in probitate vitæ & ſanctimonia ſocij, quibus cum arcana ſui cordis tractabat, ad poſterorum notitiam prodiderunt; teſtes vtiq; fidiſſimi, qui Traiani animam precibus ipſius diui Gregorij à tartaro ereptam, conſtantiſſimè profitentur, & ex ore ipſiusmet ſe percepiſſe teſtantur. Succedit ſecūdo loco author vetuſtus vitæ diui Gregorij, quæ in fronte operum ipſius præmittitur Baſileæ per Frobenium excuſſorum anno Chriſti 1564. qui licet anonymus, non tamen contemnendus eſt auctor. Hic conſuetudinem habuit cum Petro diacono diui Gregorij coniunctiſſimam; & ab ipſo multa arcana hauſit, quæ in hiſtoriam vitæ diui Gregorij fidiſsimè tranſtulit: vt ipſe ibidem fatetur. Hic, a Petro diacono edoctus, hiſtoriam Traiani a tartareis cruciatibus precibus diui Gregorij erepti, diffusè proſequitur, & prout nos retulimus, & ipſe refert, atq; vt certiſsimam & conſtantiſsi-

mam tuetur. Succedit tertio loco, ſicut & ætate proximus, ita ſanctitate vitæ & doctrina clariſsimus, diuus Ioannes cognomento Chryſorrhoas Damaſcenus, vir profectò nunquam ſatis laudatus, ſiue mores, ſiue religionem, ſiue doctrinam & eloquentiam conſideres. Is in ſermone de illis, qui in fide hinc migrarunt, quod ſacris operationibus, & viuorum beneficijs multum iuuentur, ita inquit Gregorius, qui dialogus à noſtris dicitur, veteris Romæ epiſcopus, vir, quod teſtantur omnes, ſacrarum diſciplinarum intelligentia celebris, cui etiam, vt ferunt, ſacra facienti cœleſtis angelus, ſocium ſe addidit, ſimul ſacrificans; cùm per forum Traiani, lapidibus ſtratum, iter faceret, validas preces ad miſericordem, animabusq; propitium dominum habuit, vt Traiano Regi peccata dimitterentur: & confeſtim vox diuinitus allata, audita eſt, in hunc modum dicens: Preces tuas audiui; & veniam Traiano do. Tu verò deinceps pro impio hoſtiam mihi ne offeras. Teſtatur autem oriens, & occidens totus miraculum Germanum, & irrefutabile. Hæc beatus Ioannes Cryſorrhoas Damaſcenus, iuxta verſionẽ latinam e Græco exemplari, prodidit de hac Traiani hiſtoria, quæ ſuo ſæculo celeberrima erat tum latinis, tum Græcis, & notiſsima tam Orięti quàm Occidenti. Tantæ autem auctoritatis ſanctus Ioannes Dama

ſcenus fuit, vt Sancta Synodus Nicena ſub Hadriano primo Papa, & Conſtãtino Imperatore a Irene eius matre trecentorum quinquaginta Epiſcoporum contra Iconomachos anno 781. congregata huiuſmodi de illo teſtimonium perhibuerit. Ioannes qui ab Iconomachis Manzur cõtumeliosè nominatur cunctis relictis cum Matthæo Apoſtolo Chriſtum ſequutus eſt: longè maiores diuitias, quam ſunt Arabicæ, exiſtimans contumeliam pro Chriſto pati, maluitq; ſimul cum populo Chriſti affligi quam temporariam in peccato voluptatẽ. Ipſe igitur cruce ſua ſublata pro Chriſto, Chriſtique caris, Deum ſequutus eſt; & ex Oriente per Chriſtum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena effundebatur regione vaniloquentiam, & cum qui contra Dei catholicam eccleſiã inſtructus eſt, apparatum, rabieſamq; inſaniam, ſed hanc triumphans, vbiq; adhortatoriè & conſolabiliter totam vitam duxit. In Eccleſijs enim veterem conſuetudinem diligenter ſeruandam monuit: pacificam quoq; illam cõſtitutionem & ſtatutum quem Dominus etiam diſcipulis in ſignũ quo cognoſcerentur quod ſui eſſent diſcipuli, dedit; Pacem meam relinquo vobis: conſeruare & roborare ſtuduit. Hæc Sancta Synodus Nicena. Et inferius venerabilem & dignum in fide virum, ac in eccleſia catholica probatum cẽſet, deteſtaturq;

Icono-

Iconoclaſtas hæreticos, qui in ſuo Sathanico conciliabulo damnationem aduerſus eum in hęc verba protulerant. Iconolatræ & falſigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis, & peruerſo interpreti diuinæ ſcripturæ Manzuri, anathema. Hæc dixerim vt quanti momenti teſtimonium ſit viri grauiſsimi & ſanctiſsimi, & quem adeo impensè ſancta Synodus laudat, perpendamus. Húc autem poſteriorem fuiſſe diuo Gregorio plus centum annis, poſt pauca manifeſtiſsimè probabimus. Succedit quarto loco Ioannes diaconus Romanus, qui iubente Ioanne VIII. Romano Pontifice circa annum Domini 872. ex ſcrinijs apoſtolicis vitam beati Gregorij, quatuor libris complexus, collegit. Is lib. 2. cap. 44. eam hiſtoriam de liberatione animę Traiani receptiſsimam fuiſſe apud eccleſias Anglicanas in quibus frquentiſsimè legebatur, & ceu certiſsimã refert, cõfirmat & tuetur, dicens: ſe horum admirari qui cum cuncta alia miracula a glorioſiſsimo Pontifice facta recipiãt, de hoc vno, licet certiſsimo, dubitarint. Cuius rei notitia facilè in eccleſias Anglicanas penetrare & diffundi potuit: Gregorio Anglorum apoſtolo & Epiſcopo prodente, quem Diuus Gregorius prædicandæ & fundandæ religionis gratia in eam Britanniæ inſulam delegarat. Qui vt arcanorum ipſius conſcius potuit optimè eam hiſtoriam callere

lere

lere illosq; populos primus docere. Quo effectum eſt, vt à fideli miniſtro ſuſceptam, conſtantiſſimè ſuper alias Chriſtiani orbis eccleſias retinerent. Hos enumeratos authores, vel omnes, vel eorum aliquem, ſequuntur Guilhelmus Antiſiodorenſis Epiſcopus, lib. 4. cap. de damnatis. diuus Thomas in quæſtionibus diſputatis de veritate q. 6. artic. 6. & 1. Sentent. diſt. 43. q. 2. artic. 2. ad 5. & iterũ 4. Sententiarum diſt. 45. q. 2. artic. 2. ad 5. & in vniuerſum omnes Theologi ibidem iſtam hiſtoriã recipiunt. qui ſuper quartum Sententiarũ theologicarum magiſtri Petri Lombardi ſcripſerunt. Præter hos eunt in eandem ſententiam: & hiſtoriam Traiani liberati ab cruciatibus tartareis fatentur, Gottifredus Viterbienſis hiſtoricus celebris in parte quintadecima Panthei, quam verſibus integram deſcribit. Floruit autem hic ſub Friderico primo & Vrbano III. anno Chriſti 1155. Vincentius Beluacẽſis lib. 22. Speculi hiſtorialis c. 22. Diuus Antoninus 2. parte hiſtoriarum, titulo 12. cap. 3. §. 8. Diuus Vincẽtius in ſermone 5. Gregorij. Abulenſis ſuper 4. lib. Regum. cap. 4. q. 57. Philippus Bergomenſis lib. 10. Supplementi Chronicorũ; Ioannes Stella in hiſtoria Pontificum in vita diui Gregorij; Ioannes Viguerius Granatenſis in inſtitutionibus Theologicis; Sixtus Senẽſis lib. 6. Bibliothecę ſanctæ annotatione 47. Clemens Monelia-

nus Cardinalis Aræ cœli in compendio catholicarum inſtitutionum cap.43. Fr. Laurẽtius Surius Carthuſienſis in vita ipſius Diui Gregorij. Martinus Alſpilcueta Doctor Nauarrus, vir noſtra ætate morum ſanctimonia & magna doctrina literarum omnium clariſſimus, ſummopereq; commẽdandus, in Enchiridio de oratione, cap.22. Miſcellaneo.13. non ſolum meam ſententiam hac in re ſecutus, ſed impensè etiam laudauit. Idem ſentit F. Bartholomæus Medinenſis ordinis Prædicatorũ primarius olim Theologiæ profeſſor in Academia Salmaticenſi, qui omnium doctorum virorum calculo, celeberrimus eſt habitus, in Commentarijs ad 3. partem Summæ Theologiæ S. Thomæ, ſuper arti.6.q.52. licèt circa circunſtantias aliquot nonnihil allucinetur, vt poſtea demõſtrabo. Sed veniamus iam tandem ad aliud argumenti genus ex diuinis oraculis conſtans, quæ ſanctiſſimę duæ fœminæ ſuſceperunt. Prior eſt beata Birgitta vidua & Heroina Sueuitica, quã vulgus ꝑperã Brigittã, ſeu corruptius Brigidam vocat: vt admonuit Martinus V. in decreto quo illam ſecundo inter diuas retulit: fœmina incomparabilis ſanctitatis & prudentiæ, quæ libro 4. ſuarum reuelationum cap.13. vbi de eleemoſyna pauperibus pro animis defunctorum eroganda agitur, ita à Chriſto ſpõſo ſuo inſtruitur, dicente. Benefaciendum eſt ſpi-

ritualiter

ritualiter & corporaliter: ſpiritualiter fundendo ad Deum preces, quia nullus credit, quãtum Deo placent preces humilium, ſicut per exemplum oſtendam tibi. Si quis offerret regi pondus magnum argenti, diceretur à circunſtantibus: hæc eſt magna præſentatio; ſi verò legeret vnum Pater noſter regi, derideretur. Sic eſt e contra apud Deũ. Quicunque enim offert pro anima alterius vnũ Pater nr̃, acceptius eſt Deo põdere magno auri: ſicut patuit in illo bono Gregorio, qui oratione ſua etiam infidelem Cæſarem eleuauit ad altiorem gradum. Ecce qualiter Chriſtus ſpõſæ ſuæ Birgittæ hiſtoriam liberationis Traiani Cæſaris infidelis precibus diui Gregorij factæ, inſinuat, & teſtimonium eius rei certiſſimum reddit. Et licèt huiuſmodi reuelationes vel oracula iſtarum vatum non ſint recipienda vt ſcripta canonica, aut decreta ſynodica Patrum, veneranda tamẽ ſummopere ſunt: & plus illis fidei adhibendum, quàm hiſtorijs Liuianis, Salluſtianis, Thucydidis & Polybij, & multorum etiam, qui res geſtas in eccleſia ſcribunt: quas tamen citra hæſitationem cuncti recipiunt, & vt conſtantiſſimas probant: Præſertim cùm Bonifacius IX. in ſanctione Pontificia, qua illam inter cœlites refert, inquiat. Hæc generoſa vidua per gratiam ſancti Spiritus promeruit multis eorum cogitationes & affectiones intimas,

& geſta ſecretiſſima propalare, & viſiones ac reuelationes varias videre, & audire: ac ſpiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout hæc & alia in eius reuelationum volumine pleniſsimè deſcribũtur. Hęc Bonifacius IX. in ſanctione illa ſecundo ſui Pontificatus anno edita. Et ne mihi obijcias tempore ſciſmatis ipſam fuiſſe a Bonifacio IX. diuis annumeratam, meminiſſe etiam oportebit, Martinũ quintum eius ſucceſſorem ſingula, quæ in decreto Bonifacij IX. continebantur, cõfirmaſſe, probaſſe rataq; & firma in perpetuum eſſe voluiſſe, ne de ſanctimonia huius clariſsimæ fœminæ & oraculis a Deo ſuſceptis vllus ambigẽdi relinqueretur locus. Fatis autem cõceſsit hæc ſanctiſsima matrona Romæ anno Chriſti 1373. x. Cal. Auguſti ſub Pontificatu Gregorij XI. & inter cœlites relata a Bonifacio IX. anno Chriſti 1391. & a Martino V. 1419. Birgittam, ſequitur Mecthildis virgo docta & ſanctiſsimá, profeſsione Benedictina, diuinis oraculis clara, & non inferior ipſa Birgitta, quæ libro quinto viſionum, aut reuelationũ ſpiritualis gratiæ ipſius, cap. 6. cuius titulus eſt. De animabus Sanſonis, Solomonis, Origeni, & Traiani. ita habet. Rogata a quodam fratre, Dominum in oratione requiſiui, vbi nam eſſent animæ Sanſonis, Solomonis, Origenis, & Traiani:

Cui dominus. Quid pietas mea cum anima Sãſonis egerit, volo eſſe ignotum: vt homines ſe de inimicis ſuis vlciſci amplius pertimeſcant. Quid miſericordia mea cum anima Solomonis fecerit, volo homines latere, quatenus carnalia peccata ab omnibus magis deuitentur. Quid verò benignitas mea cum anima Origenis effecerit, volo eſſe abſconditum: vt nullus in ſcientia ſua confidens audeat eleuari. Quid verò de anima Traiani liberalitas mea iuſſerit, volo homines ignorare, quatenus fides catholica ex hoc magis extollatur. Quia hic licet omnibus polleret virtutibus, Chriſtiana tamen fide ac baptiſmo caruit. Hucuſque beata Mecthildis: quæ floruit anno Chriſti 1300. Satis inſinuauit illi Deus iſtorum ſalutem maximè de Sãſone, qui in cathalogo ſanctorũ (Heb. 11.) ab Apoſtolo ponitur. licet non apertè explicuerit, cum pietatis, miſericordiæ, benignitatis, & liberalitatis meminit, qua circa ſingulorũ animas vſum fuiſſe manifeſtat. Hinc autem colligere licebit Dionem Caſſium falſo criminatum fuiſſe Traianum, qui vinoſum & præpoſteræ libidini deditũ impudens faciat. Cùm tamen hoc loco omnibus polluiſſe virtutibus a Deo perhibeatur, quales in viro infideli eſſe poſſunt. Multa etiam in Senecã comminiſcitur, & vbique carpit eius vitam & mores, cum illa innocens, hi temperatiſſimi moderatiſſimiq;

perſecutorq́; fuerat ſœuiſſimus Chriſtiani nominis, vt qui plurimos milites Chriſti martyrio affecerat. Succedit etiam alia ingentior difficultas hominem videlicet iam tartareis pœnis addictum abſque gratia Dei ab hoc ſęculo diſcedentē, abſq; baptiſmo, & fide eximi his malis potuiſſe in libertatem, quæ à rectiſſimo iudice aſſertum. Sed ſingulis his obiectionibus eo ordine, quo ſunt propoſitæ, adeo ſatisfaciam, vt quies animo, & conſenſus concilietur intellectui. Ad priorem autem dubitationem, fuerit ne S. Ioannes Damaſcenus anterior vel poſterior diuo Gregorio non erit difficilè reſpondere. Quidam rem parum exactè perpendentes plus duobus ſęculis anteriorem faciunt, vtpote ſub Theodoſio imperatore florentem, in teſtes inducentes Raphaelem Voloterranum lib. 21. Vincentium Beluacenſem lib. 17. cap. 103. Antoninum Florentinum, & Trithemium in lib. de ſcriptoribus eccleſiaſticis; videlicet anno 390. Cō ſtat autem D. Gregorium anno Chriſti DCIV. ex hac luce migraſſe, dum igitur ſumma annorū altera alteri confertur, inueniemus ſanctum Ioānem Damaſcenum priorem fuiſſe S. Gregorio ducentis & ſexdecim annis: & ita ſermonem illum defunctos viuorum beneficijs iuuari, & hiſtoriam ſalutis Traiani commentitia vtraque eſſe, nihilq́ue probare. At ſi negotium oculatius inſpiciamus,

inueniemus

inueniemus procul dubio S. Ioannem Damaſcenum plus vno ſęculo poſteriorem diuo Gregorio fuiſſe. Nam auctores qui in teſtes hic inducuntur, quod ſub Theodoſio vixiſſet legentes non diſtinxerunt, vter trium fuiſſet, ſed ad primum ceu inſigniorem rationem temporis reduxerunt: Cùm tamen ille non ſub Theodoſij primi, nec ſecũdi, ſed tertij vixerit imperium, & illius ſucceſſoris Leonis III. Huius rei inanimaduerſio in cauſa fuit iſtis grauiſſimis auctoribus ad eundem ſcopulum impigendi, dum a Theodoſio III. ad primum retro cedentes annorum rationem confundunt. Floruit igitur vir ſanctiſſimus Ioannes cognomento Chryſorrhoas, monachus doctiſſimus Damaſci Syriæ ſub imperium Theodoſij III. cognomẽto Adramitteni, & Leonis III. iconomachi, anno Chriſti 701. Cuius rei nulla nobis eſſet arroganda fides, niſi legitimos & indubitatos teſtes, in negotij huius confirmationem induceremus. Extat enim vita eiuſdem ſancti Ioannis Chryſorrhoæ, Arabicè deſcripta, & a Ioanne Patriarcha Hieroſolymitano Gręcè verſa, & ab aliquo alio Latina facta, quę apertiſsimè docet ſub imperium Leonis tertij, cognomento Iſauri, virum hunc ſanctiſsimum floruiſſe. Aduerſus Leonem nanque imperatorem Ioannes, Damaſci Syriæ agens, quod venerandas Chriſti & deiparæ virginis imaginis euerteret,

diuorumq́;

diuorumq́; ſimulachra, flammis efferus & furibũdus exureret, libellis editis & epiſtolis varijs ſcriptis, viriliter ſe tyranno oppoſuit, quibus bonam partem Aſiæ & Græciæ in cultu imaginum & pietate religionis cõtinuit. Leo imperator, qui ægerrime ferebat impietatem ſuam vbique terrarum & locorum Ioannis ſcriptis traduci, neque hominem capere aut punire poterat iuxta votum ſuũ, qui extra limites imperij verſaretur, fraudem maligniſſimam commentus eſt, qua virum Dei perderet. Conquiſitis nanque literis aliquot Ioãnis, miniſtros ſcribendi peritiſſimos aſciuit, iniunxitq́ue illis vt characteres proprios eiuſdem ita mẽtirentur, vt alij ab alijs dignoſci haud poſſent. Quibus epiſtolam confinxit, quaſi ab ipſo Ioanne ad ſe ſecreto ſcriptam, velle ſe vrbem Damaſcum regemq́; in poteſtatem Cæſaris tradere, tantum ipſi cura eſſet, milites ad conſtitutam diem tranſmittendi, futurum vt vrbe inſigniſsima & opulentiſſima citra multum operæ & ſumptus potiretur. Hanc epiſtolam Cæſar ad Regem Damaſcenorũ remittere ſe dixit, animum erga ſe ſuum officio ſalutari ſatis teſtari edicens, & vt vlterius ſibi ab inſidijs & traditoribus caueret, hortatus. Rex Damaſcenorum Ioannem, qui a conſilijs eius erat, capit nullo defenſionis iuſtæ patrocinio admiſſo, dextram illi amputari iuſsit: quæ oranti, & con-

querenti ob imagines deiparæ & aliorum diuorũ propugnatas, hoc ſibi detrimentum illatum, ea quæ proximè conſecuta eſt nocte, a deipara virgine reſtituta fuit, ſigno abſciſsionis in tanti miraculi fidem relicto. Gregorius item Cedrenus in ſuis annalibus, ſub Leonis tertij imperium, cognomento Iſauri, & ob impietatem imaginum quæ ſanctarum odium Θεομάχον, & Εἰκονομάχον dicti Ioannem Damaſcenum vixiſſe teſtatur: melodijſque comprehendiſſe eas cantilenes quas decretum in eccleſijs cani iubet. Et Suidas virum fuiſſe doctiſsimum prodit, & ætatis ſuæ nulli eorum, qui doctrina illuſtres fuere, ſecundum. Inter alia eius ſcripta canticorum canones Iambicos; & ſoluta oratione recenſet, quos dicit fuiſſe incomparabiles, neque quoad vita propagaretur comparationem vllam admiſſuros. Franciſcus etiam Maurolycus in ſuo martyrologio, S. Ioannem hunc Damaſcenum ſub Theodoſio III. qui Leonem Iſaurum præceſsit, vixiſſe aſſeuerat. F. Melchior Cano. hoc idem confirmat lib. locorum Theologicorũ 11. de humanæ hiſtoriæ auctoritate tractans, licet hiſtoriæ Traianicę liberationis videatur repugnare, quem poſtea etiam nos impugnabimus. Sed quid opus eſt alienis teſtibus, cùm ipſe eam nobis ſuis ſcriptis controuerſiam decidat: libro enim quarto orthodoxæ fidei cap. 17. contra Iconoma-

chos

Digitized by Google

chos ſcribit, eoſdemque in libro hæreſum Iconoclaſtas, & Thymoleontes appellat, à Leone certè Iſauro, qui præcipuus fuit, ſacrarum imaginum impugnator & euerſor. Eodem præterea hæreſum libro Monotheletas commemorat Cyrum, S. Sergium, & Euſthatium, qui damnati ſunt in ſexta Synodo ſub Agathone Papa. Aduerſus quos copiosè & ſcripſit lib. 3. de orthodoxa fide cap. 14. & 15. Conſtat autem ſynodum ſextam, quæ fuit ex Conſtantinopolitanis tertia, ſub Agathone Papa anno tertiodecimo imperij Conſtantini quinti celebratam, qui incidit in annũ Chriſti 681. Diuus Gregorius ex hac luce migrauit, anno 604. Colligitur ergo 73. annos hos hæreticos poſteriores diuo Gregorio fuiſſe, aduerſus quos ſcribit S. Ioannes Damaſcenus: Quo profectò fit diuum Ioannem Chryſorrhoam, profeſsione monachũ, virum ſanctiſsimum, pariter atque doctiſsimũ, Damaſci Syrię incolam, qui libros quatuor orthodoxæ fidei, hiſtoriam duorum militum Chriſti Ioſaphat & Barlaam, libros itẽ hæreſum, & de imaginibus, & orationem defunctos in fide perfecta viuentium precibus iuuari, ſcripſit, multis annis diuo Gregorio poſteriorem fuiſſe: potuiſſeq; optimè de illius oratione, & liberatione Traiani certo docuiſſe. Neque audiendus eſt Trithemius, qui libros quatuor orthodoxæ fidei ſcripſit; alterum

homines pro hominibus infidelibus, impijſque damnatis: Aduerſus doctrinam, qua cunctos erudijt, agere viſus, eſt, ſi hoc, quod refertur, diuus Gregorius admiſit. Nam aut ignorabat Traianũ idolatram, & in perfidia ſua obijſſe, aut optimè callebat, qualis, ille moriens fuiſſet: Ignorantia autem & conditionis Traiani & religionis, & quod non eſſet pro huiuſmodi hominibus orandum, non poterat virum doctiſſimum & hiſtoriæ & rerum theologicarum fallere. Quod ſi calluit, non facilè eſt illum a crimine aliquo graui vendicare: quod ſecus quam ſentiret, faceret; & in re grauiſſima, & quæ a Theologis, peccatum lœtale cenſetur, delinquere. Si enim pro Dæmonibus, iam iam damnatis, non licet preces effundere, non licebit pro animabus condemnatis orare, cum pares ijsdem iudicentur: iuxta illud Auguſtini; Si Scircem patrem meum eſſe damnatum, non orarem pro eo plusquam pro diabolo. Tum quia nõ minori illi & Deum, & nos, quam Dæmones odio proſequantur: vtpotè caritate quauis omnimodo deſtituti. Præterea decretis pontificijs cautum & interdictum exiſtit, cap. pro obeuntibus 13.q.2. & c.placuit, 23.q.5. Gloſſa recepta.cap.ex patre, de ſepult. Quæ licet poſteriora ſint ſeculo Gregorij: ſatis eſt, rationes quibus permoti ſunt Pontifices ad illa conſtituenda ſemper viguiſſe, & a ſimilibus

precibus

precibus auocaſſe. Abulenſis in commentarijs ſu per quartum librum Regum cap.4.q.57.vbi diffuſè hoc argumentum tractauit, fatetur diuum Gregorium lœtaliter peccaſſe orando pro Traiano, verum fuiſſe exauditum, & in pœnam peccati ſupplicio affectum, vt dolore ſtomachi laboraret. Sed quis, iudicij compos, crederet, Deum exaudiſſe orationem hominis lœtaliter in ea delinquentis, & arduam & inconſuetam rem illi poſtulanti conceſſiſſe? Nec virum ſanctiſſimũ & per omnes gradus ſuæ vitæ innocentiſſimum ita debemus traducere, aut inurere grauiſſima nota. Ioannes Leuita Romanus, qui vitam diui Gregorij iubente Ioanne VIII.Põt.Rom.ſcripſit, aliter ſoluit hũc nodũ, dicens: Gregorium non exoraſſe Deum pro Traiano, Sed tantum fleuiſſe. Sic enim cum non oraſſet, plangendo potuit exaudiri, ſicut Moyſes dolendo taceret, potuit clamaſſe videri. Cui dominus tacenti labijs: quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda reneſque ſcrutatur, & frequenter ea miſertus concedit: quę homo quamuis vt carnalis deſideret, ea tamen petere non præſumit. Vnde regius pſaltes pſalmo 9. Deſiderium pauperũ exaudiuit dominus: & deſideria cordis eorum exaudiuit auris tua. Hæc Ioannes Leuita. At ego non video quid referat plus, mente orare, quàm voce: cùm vtrunque ſit cor-

dis

dis & deſiderij manifeſtatio & voti, quod concipimus, expreſſa poſtulatio, Deus enim nouit corda hominum & oratione magis ſolicitatur mentis, quam vocis, licet vtraque ſit illi cara & grata. Tantundem igitur erat, fleuiſſe diuum Gregorium, deſideraſſe, optaſſe, atque ſi vocis oratione ſalutem Traiani petiiſſet: præcipue cum Petrus & Ioannes diaconi diui Gregorii & auctor alius antiquus qui vitã ipſius ſcripſit apertè prodant oraſſe illum & intentiſſimè, & S. Ioannes Damaſcenus, etiam ſacrificium pro anima Traiani obtuliſſe. Quibus etiam conſentit oraculum Beatæ Birgitæ a Deo factũ ſuper hac re, quod nuper citauimus. Aliter igitur hæc erit obiectio diluenda. Exiſtimare nanque oportet viros ſingulari Deo neceſſitate coniunctos, & qui familiariſſimè ipſo vtantur, audere plerunque magna & ardua quæque ab eo petere, & facere etiam, ſpiritu Sancto inductos ac inſtigatos, a quibus reliqui arceantur, atq; excludũtur, quod leue, temerarium, atque criminoſum id facere illis procul dubio eſſet. Adducemus nõ pauca exempla tum ex ſacris literis, tum ex hiſtoriis Sanctorum, quæ hanc doctrinam ſatis comprobabunt. Abraham vnigenitum filium ſuum Iſaac Gen. 10.
monitu diuino ſacrificare voluit, cùm tamen huiuſmodi victimæ humanæ adeò eſſet interdicta immolatio. Sanſon, columnas, quibus innixum

erat templum Philiſtinorum, cōcutiens, ipſumq́; euertens, ita vt corruens, ruina non ſolum Philiſteos, ſed ſe perimeret, non vituperatur, ſed excuſatur, quod ſpiritu Dei id feciſſe creditus fuerit: alius quiuis ſi hoc auſiſſet, grauiſſimè deliquiſſet in Deum, homicidaq́; haberetur ſui ipſius. Auguſtinus nanque primo de ciuitate Dei, excuſat Sanſonem, quod inſtinctu diuino id fecerit, quia non potuiſſet domum tantam propria virtute ſubuertere, ſed virtute Dei, quæ non adiuuat ad malum. Cui ſubſcribit diuus Thomas in commentariis ſuper caput 11. epiſtola ad Hebræos, lectione 7. Eodem ſpiritu diuino motus fuit Elias, cum duos quinquagenarios duces centum militibus ſtipatos, miſſos ab rege Ochozia, ad ſe capiendum, ſi ſpontaneus venire recuſaret igne de cœlo bis impetrato incunctanter exuſsit. Hoc, quod Dei propheta, diuino numine afflatus petiit, & obtinuit, duorum ducum, centumq́; militum deflagrationem, alius profectò etiam cogitare criminoſum duceret, tantum abeſt, vt a Deo peteret & impetrare ſe poſſe ſperaret. Numine Dei afflatus filius ille prophetæ, quendam, vt ſe percuteret in nomine domini inuitauit, qui cùm acquieſcere nollet, a Leone occurrente in via (ſicut propheta prædixerat) diſcerptus eſt. Rurſus alium reperit, a quo ſtricto gladio impetit⁹ & vulneratus eſt.

1.Reg.4

Eodem

Eodē ſpiritu, & impulſu ductus fuit Eliſeus, qui pueris ei illudentibus in nomine Domini maledixerit, & quadraginta ex illis vrſi ſaltu egreſſi diſcerpſerint. Inducere autem quemquam ad vulnera alteri cuiquam inferenda, peccatum eſſet lętiferum, niſi diuino quiſpiam numine afflatus feciſſet S. Marcus Euangeliſta pollicem ſibi, poſt fidem Chriſti ſuſceptam, amputaſſe legitur, vt ſacerdotio reprobus haberetur. Apollonia item virgo Alexandrina propria ſe ſponte in ignem proiecit, ad quem erat, ſi paganiſmo non aſſentiretur, damnanda. Quæ tamen martyrio clara in eccleſia celebratur, quod Spiritu ſancto impellente id fecerit: Aliter namq; aut membrum ſibi aliquod amputare, aut non coactum, vel vi impulſum ſe in mortem dedere, nemini licet. Diua Catharina virgo Senenſis, quadraginta integris diebus, plerumque cibo & potu quouis abſtinuit. Beatus Nicolaus de Saxo, clarus ſanctimonia apud Heluetios Eremita, viginti fermè annis, abſque vllo prorſus cibi aut potus genere perſtitit, diuino id vtrique ſuggerēte numine. Ecquis enim nunc videt ſi inediam huiuſmodi tentaſſet, homicidium ſui ipſius moliturum, grauiſſimeque in Deum peccaturum? Cum inedia intra ſeptem dies, vel plurimum nouem exanimet. Diuus Thomas apoſtolus Chriſti cum ſemel nuptijs filiæ regis cuiuſdam Indorum

4. Reg. 2.

interfuiſſet; & à pincerna conuiuij colapho iniquiſſimè impeteretur, duo, legitur apud Abdiam Babyloniæ Epiſcopum libr. 9. Si tamen legitimus & non potius commentitius liber ille exiſtit à Domino imprecatum fuiſſe, & quod parceret in futuro, & puniret in præſenti, vt cæteri huius exemplo cauerent deinceps offendere ſeruos Chriſti. Quod mox diuina vltione ſubſequuta, confirmatum eſt. Nam ad fontem pincerna egreſſus, quo miniſtros aquam in conuiuium deferentes vrgeret: à leone dilaceratus fuit, membratimq́ue diſciſſus. Cuius dextram ſacrilegam domeſticus canis apprehendens, per ſingulos in conuiuio accūbentes circumtulit, vt eadem dextra abſciſſa maiorem famulo Dei gloriam referret, quam viuens ignominiam intulerat. Non animo iniuriæ vin-
Matt. 5. dicandæ hoc fecit Apoſtolus, quia magiſtro om-
Luc. 6. nium didicerat, non propulſandam iniuriam viro perfecto, orandum pro perſequentibus, & calumniantibus, maxillam ſiniſtram ei offerēdam, qui dextram percuteret: qui Spiritu ſancto fuerat olim repletus, & in Dei amicitia confirmatus: Sed zelo potius diuino, vt authoritas & reuerentia miniſtro euangelij ita apud barbaros cōciliaretur: & noſſent ſe ſeruum eſſe Dei viuētis, ſub cuius protectione, & religione continebatur. Ita enim exiſtimabat, viam faciliorem multo ſterni ad euangelij

gelij prædicationem ſuſcipiendam, quam ſi iniuriam illam Deus inultam relinqueret. Gloriam nanque Dei, nõ propriam quærebat: ſicut & Apoſtolus Paulus, qui genus, perſonam, eruditionem, labores pro Chriſto ſuſceptos, arcana Dei viſa refert, non inanem ſui commendationem, ſed vt inde maiorem auctoritatem apud Corinthios conciliaret, qui ſciebat melius hac via iugo Chriſti ſubditurus, & contenturus etiam, & quando exempla huiuſmodi minus ſecure ex Abdia peteremus, ſuperſunt innumeri fidei teſtes, qui vitas ſanctorum ſcripſerunt, à quibus multo plura huiuſmodi poſſemus inducere, quæ tamen faſtidij cauſa prætereunda cenſuimus. Sed iam coronidem vnico exẽplo imponamus. Beata Tecla martyr prece ſua, Falconillam, fœminam idolorum cultricem, & à Chriſti miniſterio alienam, eripuit ab inferis, vt teſtis eſt Sanctus Ioannes Damaſcenus, in ſermone de defunctis piorum ſuffragijs iuuandis. Cuncta iſta exempla, quæ produximus, & multo plura quæ ſanctorum virorum & fœminarum producere poſſemus, ſatis & manifeſtè conuincunt, multa ab ipſis geſta eſſe, quæ ſtuporem & admirationem habeant, neque reliquis ea licere, quæ communes leges & rationem excedant. Admirationi nanque non imitationi excitandæ leguntur, proponunturque: & quod alij abſque

2. Cor. 11.

graui peccato facere non poſſunt, iſti impune fecerunt: quod Dei numine regerentur. Ad inſtar igitur horum, beatus Pontifex Gregorius petens liberationem animæ Traiani, non ſolum crimen nullũ admiſit, ſed obſequium prẹſtitit Deo, quod ſpiritu diuino ductus id poſtulauerit. Delinqueret quidem alius, qui ſpiritu Dei peculiari in re ſimili deſtitueretur, non diuus Gregorius qui probe norat impulſu numinis rem ſe gratam facturum, ſi liberationem Traiani poſtularet. Nam ſi quiſpiam admitteret, virum Dei in hoc negotio petendo grauiter deliquiſſe, aut ſaltem ignorantia excuſari, quod crederet pro huiuſmodi damnatis, & infidelibus orationem ad altiſsimum effundi poſſe, in altero innocentiæ & ſanctimoniæ beatiſsimi Pontificis detraheretur, in altero notam illi ignorãtiæ inureret, quaſi neſciret homo doctiſſimus, & tantopere in lege Dei verſatus, peccatum lẹtale eſſe, pro infidelibus uita functis & damnatis orare: præſertim pro Traiano, q̃ in Chriſtianos vt idololatra quãdiu vixit deſẹuierat, & in pfidia paganiſsimi deceſſerat. Crimẽ porro lẹtale, nemo viro in Dei obſequio vigilãtiſsimo impingere, citra magnã iniuriam & dedecus ipſius poteſt. Nam ſi petendo liberationem Traiani crimen aliquod admiſiſſet, clemẽtiam Dei potius irritaſſet, quam delinijſſet, & proinde petitionem non obtinuiſſet

ſuam

ſuam. Poſtquam autem continuo fuit exauditus precesq; ipſius ſuſceptę, ſignũ eſt, non ſolum non peccaſſe, ſed rẽ, qua Dei clementiã demereretur, feciſſe. Voluit nanq; Deus hoc ferme vnico & rariſſimo exemplo, virum ſibi addictiſsimum honore proſequi, ſicut & beatam Teclam martyrem, vt alteri Traiani animi libertatẽ, alteri Falconillæ concederet: quo hinc, quales, quantique fuerint apud Deum, quã chari, quam amici totus orbis perpẽderet, iudicaretq;: mirabiliſque fieret Deus in ſanctis ſuis. Atqui obijciet mihi cõtinuo quiſpiam, Diuum Gregoriũ ob hoc factum fuiſſe à Deo punitum, vt perpetuo ſtomachi & pedũ dolore quãdiu viueret, laboraret, lentis atq; febribus teneret̃. Nemo aũt punitur niſi ob culpam, ergo aliquam Diuus Gregorius in illa petitione commiſit, ob quam merito debuit à Deo puniri. Bene habet. Audi tñ benigne huius ſcrupuli dilutionẽ. Non legimus nec hiſtoria noſtra prodit, diuum Gregorium aliquo ſupplicio affectũ cum primum liberationem animi Traiani obtinuit, ſed admonitum dũtaxat, ne deinceps hoſtiã offerret pro homine infideli. Quod ſi vlterius cõtendas, demum fuiſſe punitũ cũ fidelib. cunctis, qui in cimiterio S. Andreæ ſepelirent̃, ſalutẽ æternã impetrauit, tũcq; mẽtionẽ tã huius petitionis, q̃ Traiani factã, q̃ cauſa extitiſsent huiuſmodi punitionis inferẽdæ: ſatisfaciã.

Non

Non abnuo, aliquam pœnam diuo Gregorio in ſecunda illa petitione irrogatam, ſed quæ potius veteris fuiſſet confirmatio, quam recentis alicuius inflictio. Nam ſtomachi, & pedum dolore, inſalubritateque totius corporis multo ante & aſſidue affligtabatur, vtpote grandæuus, ſenioque confectus: quæ quo aduiueret fuit producta diuino oraculo, ita vt ſpe firmæ valetudinis perpetuo eſſet cariturus. Quemadmodum autem initio non in pęnam alicuius criminis praua illa corporis habitudo à Deo inflicta, ita ſine nouo crimine cõfirmata eſt, quod ſemper ad cohibendos carnis impetus, & exercitium virtutis, vtiliſsima foret: & ſi quando, tum maxime neceſſaria eſſet: vbi tanta & ſtupẽda dona à Deo impetraſſet, quorum memoria facile ſuperbire & inſolentior fieri poterat.
2. Cor. 12. Sicut enim beatiſsimo Apoſtolo Paulo, ne magnitudine reuelationum extolleretur, datus eſt ſtimulus carnis angelus Sathanę, qui illum colaphizaret: imbecilla inquam corporis habitudo, morbis vexata caro, ita diuo Gregorio idem, ob eandemque prorſus cauſam ſucceſsit. Prudentiſsimus animorũ medicus Deus ægritudine corporis, morbos curat animi: vt quam primum quis ex donis Dei gloriari velit, mox aduerſa corporis valetudo deprimat & corripiat, veluti pharmacum quod ſit huiuſmodi ægritudini appoſitiſsimum. Adde,

duas

duas alias rationes præter eam quam retulimus, interceſsiſſe, ob quas Deus voluit antiquos morbos in diuo Gregorio inualeſcere, perpetuoq; manere citra crimen lętale ab eo commiſſum. Primo ne quiſpiam ex facto glorioſi Pontificis crederet licere cuique pro infidelibus, cæteriſque damnatis preces ad Deum fundere. Secundo ne exemplo ſanctiſsimi viri cõmoti aliqui pro infidelibus vita functis orarẽt, & quod ipſe diuino numine inductus fecit, reliqui auderent: terrore illis iniecto ex morbis diutinis, quos quandiu vixit perpeſſus eſt glorioſus Chriſti athleta. Abſoluimus iam dubitationem, quæ præcipuè circa honeſtatem facti diui Gregorii pro Traiani anima orantis, verſabatur, nunc ad aliam, quæ iuſtitiam & leges Dei cõcernit, accedamus. Duriſsimum quibuſdam videtur à tartaro reuocari quemquam in requiem à tenebris in lucem; Deumque indixiſſe, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei: & alibi. Sine fide impoſsibile eſt placere Deo: & tamen Traianum ſine fide, ſine baptiſmo, idololatrã in Chriſti martyres ſęuientem, ſalutem fuiſſe conſecutum: diuinamq; iuſtitiam paſſam fuiſſe huiuſmodi hominem æterna ſupplicia euadere qui in idolorũ cultu & religione, impęnitens ſcelerum, quę in Chriſtianos admiſerat, ex hac fuerat luce ſubtractus.

Ioan. 3.

Hebr. 1.

Dece-

Decedenti auté lætali in crimine ex hac vita, æterna pœna ſicut gratiæ æterna gloria reſpondet.non igitur miraculum recipiendum erit, quod tot leges euertere,tot decretis aduerſari videtur. Hucuſque dubitatio progreſſa, à nobis propulſanda, & refellenda eſt. Referam tamen prius quorundam ſententias,vt maiori luce & ſplendore propoſita hæc controuerſia dirimatur. Melchior Cano. inſignis & doctiſſimus theologus inſtituti prædicatorum Epiſcopus Canarienſis,qui ingenio,eloquentia, ſuauitateq́ue dicendi plurimum valuit, his forſan rationibus inductus locorum theologicorum libr. 11. Cum de humanæ hiſtoriæ auctoritate agit, hanc de Traiano precibus diui Gregorii liberato hiſtoriam negat,inquiens.Traianum Gregorii precibus à gehenna liberatum,non vulgo ſolum, ſed diuo etiam Thomæ olim,iuueni Perſuaſum eſt.Perſuaſum eſt autem diui Ioannis Damaſceni auctoritate,cui diuus ſane Thomas plurimũ deferebat.Nec verò hiſtoriã ego illam probo. Subiungit poſt pauca. Mirum enim eſt, hominem Græcum rem & noſtram,& toto(vt ipſe inquit)orbe vulgatam, Græcis ſuis prodidiſſe, quam hiſtoriã tamen omnis Latinorum ignorat. Hucuſque Melchiol Cano.Sed certe, vt quod ſentio ingenue fatear,hæc eius ſententia bis peccat,pace tanti viri dixerim,& nimia licentia,& hiſtoriarũ quæ hanc

tracta-

Digitized by Google

tractationem concernunt, ignorantia. Nimia quidem licentia, quod duos viros ſanctiſſimos Thomam Aquinatem, & Ioannem Damaſcenum, petulanter carpſerit, dum alterum quaſi nimis credulum damnat, alterum quaſi exiguæ fidei, imo & falſitatis traducit. Dicere enim diuum Thomã iuuenili ætate ſicut & vulgns deceptum, immodeſtum eſt. Sancti enim viri, vt domicilia Spiritus ſancti, templa Dei, vaſa ſacra, maxima cum reuerentia tractandi, & colendi ſunt. Melius profecto egit diuus Thomas qui plurimum auctoritatis diuo Ioanni Damaſceno detulit, quã Melchior Cano. qui paucam aut nullam vtrique. Sententiam illam probaturus diuus Thomas, multo plura reuoluerat, plura quam ipſe cano perpenderat. Vaſtum enim illius viri ſancti iudicium, non ſolet niſi re bene perpenſa & examinata ſententiam ferre (id quod iuuenilẽ ætatem in ſenilem ſenſus tranſformat,) & vltra diui Ioannis Damaſceni, veritatem aliarum fuerat hiſtoriarum ſecutus. Ignorantiam autẽ hiſtoriæ fugere cano in hac re haud poteſt, qui aſſeruerit hiſtoriam omnem Latinorum hoc negotium ignoraſſe: Cum tamen Petrus, & Ioannes Leuitæ ab ipſomet diuo Gregorio acceperint: Alter item Ioannes Romanus diaconus ſcripſerit, Angelicanę hiſtorię teſtentur, Author ignotus coetaneus diſcipulorum ipſius beati Gregorij

diffuſe meminerit, ſanctiſſimæ duæ fœminæ Birgitta, & Machthildis ex oraculo diuino prodiderint: Sanctus Ioannes Damaſcenus ſuffragetur: nõ ergo recipiendus eſt Cano. ſiue impugnationem ſanctorum, ſiue hiſtoriarum defectum nobis ingerere moliatur. Hominem reuereor & illius dignitatem, in re autem hac, vt falſa, ab ipſo libenter diſſentio. Gulielmus Altiſiodorenſis, quem plures ſequuntur in quarto Sententiarũ cap. de damnatis aliter ſe ab hac dubitatione extricare nititur; dum Traianũ fuiſſe à diuo Gregorio ſuſcitatum, baptizatumq́ue, ac præteritorum criminum pœnitentem in ſedes cœleſtes euolaſſe, credit. Verum cum nulla, earum quas commemorauimus, hiſtoria prodat, gratis videbitur eſſe dictum, nulloq́ue prorſus fundamento fulciri. Ex hiſtoria enim rei geſtę totum negotium pẽdet, ad quam quicquam addere, vel minuere haud licet. Si enim diuus Gregorius Traianum ſuſcitatum baptizaſſet, aut publice id factum, aut priuatim. Si publice, publicum cunctorum, qui aderant teſtimonium pateſceret; ſi priuatim aliqui ſaltem interfuiſſent, qui aquam deferrent, qui Chriſma, diaconorum aliquis ſecretorum conſcius, qui rem tantam poſteritati prodidiſſet. Nullus autem repertus eſt qui diceret, qui vulgaret: ergo credibile eſt, ita non accidiſſe. Verum cum ſecreto potuiſſet ipſe Traia-

nus

nus vitæ reſtitui & ſuſcitari, & ad ſanctum Pontificē deduci, & occulte baptizari & id diuus Thomas quarto Sentent. loco citato, vt probabile admittat, diuus Vincentius & diuus Antoninus, nos item vt pium, & probabile recipiēdum ducimus: huic rei libenti animo aſſentimur. Ait enim diuus Thomas, De facto Traiani hoc modo poteſt probabiliter æſtimari, quod precibus Beati Gregorij ad vitam fuerit reuocatus, & ibi gratiam cōſequutus ſit, per quam remiſſionem peccatorū habuit, & per cōſequens immunitatē à pœna, ſicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerūt à mortuis miraculoſe ſuſcitati, quorum plures conſtat idololatras & damnatos fuiſſe. De omnibus enim ſimiliter dici oportet, quòd non erant in inferno finaliter deputati, ſed ſecundum præſentem iuſtitiam propriorum meritorum: ſecundum autem ſuperiores cauſas, quibus pręuidebantur ad uitam reuocandi, erat de eis aliter diſponendum. Hæc D. Thomas. Quo fit vt ſalutem fuerit conſecutus non abſolute, ſed præcedentibus Baptiſmo, fide, gratia, charitate, & pœnitentia ante actorum criminum, quæ olim admiſerat. Solum cum ipſo diſpenſatum à Deo, vt à carceribus infernis perpetuis redemptionē aſſequeretur & libertatē, (quod lex communis vetat) diuina diſpenſatio, & priuilegium peculiare tribuit. Bernardinus Corius ora-

tor & hiſtoriographus clarus, Mediolanenſis, in vita Traiani commentum, ſeu ſomnium refert, quod neſcio ſi ipſe inuenit, aut ab alijs acceptum in ſuam hiſtoriam tranſtulit. Poſt 492. annos, inquit, à morte Traiani decurſos, in ſepulchro quodam à cæmentariis erutum craneum humanum, linguam habens adhuc incorruptam, quod portenti loco ad diuum Gregorium, tunc Romanum Pontificem, delatum, & ab ipſo in Dei nomine cuius eſſet rogatum, imperatoris Traiani, reſpondit, cuius anima ab obitu in illum vſq; diem tartareis tormentis puniretur. Huius rei admiratione captus ſanctus Pontifex, eiuſdemque probitatis, & iuſtitiæ memor, preces cum lachrymis fudit ad Deum, & ita illius liberationem impetrauit. Quis autem non uideat huiuſmodi fabulam ſine iudicio eſſe confictam? Nam cum corpora imperatorum ea ætate cremarentur, cineresque Traiani intra auream pilam ſupra ſuã columnam fuerint repoſiti, quali in ſepulchro à cæmentarijs repertum craneum ipſius eſt? Quomodo autem linguam incorruptam haberet, quæ igne proculdubio fuiſſet aſſumpta, etiam quando oſſa aliqua ſemiuſta ſeruarentur. Qualiter eos qui cineres in Bithinia collegerunt, in vrbem aſportarunt, intra auream pilam recluſere, latuit hoc myſterium, cœmentariis reuelatum eſt? Abſint procul fabulæ.

Digitized by Google

læ. Sed & aliam huic parum diſsimilem quidam confinxerunt, nullo, niſi mendaci, innixam fundamento: habuiſſe inquam Traianum filium vnicum, imperij ſucceſſorem futurum, qui ſemel equo vectus filium, vnicum etiam, viduæ protriuit & interemit, quæ apud iudices conquæſta, nec exaudita, ipſum Traianum Imperatorem ad bellum proficiſcentem adiit, vt ius ſibi interempti filii redderet, qui benigne acceptam vnigenitum ſuum abdicauit viduæ adoptiuum dedit multis fœminæ opibus, & muneribus elargitis. Commentitius iſte filius Traiani, à quo patre genitus, à qua matre? abſque prole namque Traianus & Plotina deceſſere. Quis auctor huius meminit? In qua hiſtoria refertur, ſiue Traiani, ſiue Gregorii? Decedenti namque abſque liberis Traiano, oportuit Hadrianum cooptare, qui eius in imperio eſſet ſucceſſor. Mirum omnes quotquot vtriuſque ætate hiſtorias ſcripſerunt, hunc filium tacuiſſe, & nunc demum recentibus iſtis patuiſſe. Hæ & ſimiles aliæ, veris narrationibus, interſertæ fabellæ, certiſſimam hiſtoriam ſuſpectam reddiderunt; & inter tot confictas varietates, dubietatis tenebras iniecerunt. Hactenus de iſtis figmentis. Ad locum vnde digreſſi ſumus, reuertamur. Ioannes diaconus Romanus, qui diui Gregorij vitam ſcripſit libr. 2. capitul. 44.

vt pro-

vt propoſito argumento ſatisfaceret, inquit, Traiani animam non fuiſſe Gregorii precibus ab inferno liberatam, & in paradiſo repoſitam, quod omnino incredibile videretur, propter illud quod
Ioan. 3. ſcriptum eſt Ioannis 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, nõ intrabit in regnum cœlorum: ſed ſolummodo dicitur ab inferni cruciatibus liberata: quod videlicet, poteſt videri credibile. Quippe cum ita valeat anima in inferno exiſtere, & inferni cruciatus per Dei miſericordiam non ſentire, ſicuti vnus gehennæ ignis, valet omnes peccatores pariter detinere, ſed per Dei iuſtitiam cunctos non valet exurere: Nam vniuſcuiuſque quantum meruit culpa, iuſto Dei iudicio, tantum ſentietur & pœna. Hucuſque Ioannes Diaconus. Cuius ſolutionem diuus Thomas admittit, & ea ipſe vtitur, quarto Sententiarum diſt. 45. Sicut & alia Altiſiodorenſis de Traiano ad vitam reuocato & pęnitente. Sed in quæſtionibus diſputatis de veritate quæſt. 6. articulo 6. nulli horum adhæret expreſsè; ſed ſimpliciter & abſolute reſpondet quaſi vtriuſuis tibi optionem dimittens: Et animam Traiani ſalutem fuiſſe conſeçutam, ſupponẽs diluit argumenta. Sed certe difficile crederem, quietem à pœna, & non integram ſalutem animæ Traiani Deum donaſſe. Tum quod Damaſcenus referat, oraculum quod cœlitus diuus Grego-

Gregorius accepit hoc fuiſſe. Veniam Traiano do. Venia autem non dicitur proprie, niſi de culpa, & conſequenter de pœna, ergo ſalutem animæ Traiani Deus liberaliſſime impartitus eſt. Eximere præterea hominem à tartareis cruciatibus, aut ad tempus, vel perpetuo fiebat. Si ad tempus, maius eſſet illi tormẽtum, retrudi iterum in barathrum & denuo torqueri, & ipſa etiam anxietas eandem miſeriam repetendi, tormentum eſſet, quod continuo cruciaret. Si autem perpetua, eius requies erat, vacare inquam à tormentis, quo loco erat poſt diem iudicii reponendus in barathro, loco purgatorii, aut limbo? In limbo quidem non eſſet, qui locus eſt deputatus infantibus duntaxat, qui originali peccato irretiti ex hac vita diſceſſerunt. In loco purgatorio eſſe non poſſet, cum excidio orbis ſuperueniente, vacuus relinquendus credatur. In barathro autem quid faciet, qui nullis ſicut cæteri tormentis torquebitur. Præſertim cum ſententia iudicis ferenda ſit abſoluta, vt illi in regnum, alii in ignem æternum ſint perducendi. Cum autem ſine pęnitentia ſint dona Dei, qui ſemel tormentis exemit perpetuo (vt mihi probabiliter videtur) credendus eſt exemiſſe. Cum autem nullus locus præter iſtos tres commemoratos ſuperſit, in quo illius animam collocemus, de ſumma Dei clementia, & liberalitate credendum eſt,

vel illum tunc in cœlo repoſitum, vel poſt aliquot ſæcula, iuxta diuinam ordinationem reponendũ. de his autem ſatis. Ad aliam iam Dominici Soto theologi inſigniſſimi inſtituti prædicatorum ſententiam veniamus. Cuius ſanctimonia & doctrina clariſſima noſtro ſęculo extiterunt. Hic in quarto Sententiarum diſtinct. 45. quęſtio. 21. articul. 2. cum hiſtoriam liberationis Traiani à diuo Thoma receptam non audeat negare, duriſsimam ſibi creditu dicit: tum oratione diui Gregorij, de qua re iam ſatisfecimus, tum quod aliquos damnatorum ex inferno ſuſcitari, qui poſtea in cœlum ſint euolaturi, videretur rationi prædeſtinationis aduerſum: conſequeretur enim quod aliqui prædeſtinati fuiſſent in inferno damnati, non ſimpliciter, ſed ſub conditione, niſi poſtea reſuſcitarentur. Nam veriſimillimum eſſe, inquit, in obitu cuiuſque ſententiam abſolute ferri, ite in ignem æternum, aut uitam æternam, qualiter eſt in die iudicii ferenda. Eadem autem eſt de Traiani anima ambiguitas. Verum neque liberationem animæ Traiani, neque reuocationem ad vitam infidelium & idololatrarum, veritati obeſſe, quam tuemur, ex mente diui Thomę, tum in quæſtionibus diſputatis de veritate quæſtio. 6. articul. 6. tum 4. Sententiarum diſtinctio. 45. quæſtio. 2. articul. 2. quæſtio. 2. ad 5. docebimus. Licet prædeſtinatio,

inquit

inquit diuus Thomas, numquam mutetur, orationes tamen & alia opera buona valent ad conſequendum prædeſtinationis effectum. Nam prędeſtinationis effectus eſt ſalus humana, quę à Deo procedit, ſicut à cauſa prima, ſed eius poſſunt eſſe aliæ cauſæ proximæ quaſi inſtrumentales, quæ ſunt ordinatę à diuina prędeſtinatione ad ſalutem humanam, ſicut inſtrumenta applicantur ab artifice ad effectũ artis explendum. Vnde ſicut prædeſtinationis diuinæ eſt effectus, quod iſte ſaluetur, ita quod per orationes tales, vel merita talia ſaluetur. Et hoc etiam Gregorius dicit in libr. 1. dialogorum, quod ea, quæ ſancti viri orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, vt precibus obtineantur. Propter quod, vt dicit Boetius lib. 5. de conſolatione philoſophiæ: preces, cum rectæ ſunt, inefficaces eſſe non poſſunt. Atqui Traianus à Deo, vt cauſa prima in numerum erat electorum adſcriptus, ſed cauſæ proximæ & inſtrumẽta futura huius effectus, preces erant à diuo Gregorio pro ipſius liberatione effundendæ. Illi autem, qui fuerunt miraculosè ſuſcitati, quorum plures conſtat idololatras & damnatos fuiſſe, non erant in inferno finaliter deputati, ſed ſecundum præſentem iuſtitiam propriorum meritorum, ſecundum autem ſuperiores cauſſas, quibus præuidebantur ad vitam reuocandi erat de eis aliter diſponendum. Ita

Traianus quādo ex hac vita migrauit in tartarum fuit retruſus, ſecundum præſentem iuſtitiam propriorum tunc meritorum, ſecundum autem ſuperiorem cauſam, qua præuidebatur orationibus diui Gregorii iuuandus, erat de illo aliter diſponendum. Illud autem argumentum, quo Dominicus Soto videtur vrgeri, quod Apoſtoli, ac deinceps alii euangelij promulgatores, plures inter gentes excitauerint mortuos, inter quos aliquot ſua gentilitate damnatos, ita ſubterfugit, non ſuſcitaſſe, inquiens, forte, niſi illos qui inuincibili ignorantia Chriſtianæ legis laborantes, in lege naturæ ſeruari poterant, aut alios cathecumenos, aut chriſtianos, atque adeo in purgatorio exiſtentes. Verum fallitur ea in re Soto, vt multis exemplis inductis demonſtrare poſſumus. Beatus enim Andreas Apoſtolus Philopatorem Soſtrati filium, vnà cum triginta aliis octo infidelibus, mari ſubmerſos, & ſuffocatos, vitæ reſtituit. Sanctus Ioannes Euangeliſta Callimachum, quem ſerpens intra ſepulchrum Druſianæ extinxerat, cui ſtuprū mortuæ volebat inferre, qui viuæ copiam habere haud potuerat, ad vitam reuocauit: & ad bonam frugem reduxit: mortuus quippe fuerat lętali crimine implicitus. Beatus Matthæus Apoſtolus filium Æthiopiæ regis infidelem cultuque tentum idolorum, ſuſcitauit. Philippus Apoſtolus pontificis

tificis

tificis filium, qui ignem miniſtrabat ſacrificij, & duos tribunos infideles, qui mortui fuerant, ſuſcitauit: vt habet Abdias Babiloniæ epiſcopus lib. 3. apoſtolicæ hiſtoriæ, 4. 7. & 10. Sanctus Apollinaris martyr poſtea filiá idololatram ſuſcitauit Ruffi patritij ex conſulis, Rauennæ præfecti. Beata Agnes præfecti filium idololatra, ipſamque volentem opprimere, à diabolo ſuffocatum vitali auræ reſtituit. Deficeret tempus ſi reliqua exempla proſequerer. Satis eſt è multis aliquot commemoraſſe: quo fit, vt ea in re ſententiam feramus parum conſentaneam definitioni Dominici Soto.

Vt igitur principali argumẽto ſolutionem adiungamus: ita nobis de ea re ſtatuendum eſt. Communes leges Dei ſunt, nullus ſine baptiſmo ſalutem conſequitur, ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Semel locis tartareis deputatus, illos haud vnqnam carceres poteſt effugere, quia in inferno nulla eſt redemptio: verum poſſunt aliquando ex peculiari Dei gratia & priuilegio diſpenſari modo, quo Sanctus Thomas loquitur ſupra in quarto, ob rationes aliquot Deo notas, nobis autem occultas, in comprehenſibilia ſunt enim iudicia Dei, & in inueſtigabiles viæ eius. Arcana enim Dei quis nouit? aut quis conſiliarius eius fuit? Traianus itaque imperator, qui ſecundum communes leges perpetuæ damnationi erat addicendus,

idem peculiari gratia ſalutem ex benignitate,& liberalitate diuina conſecutus eſt, conciliantibus eam ſuffragijs, & precibus diui Gregorii pro ipſius animæ liberatione effuſſis. Qui non erat in tartarum irreuocabiliter retruſus, ſed ad tempus; quandiu pro ipſo Gregorius oraret: & ita potuit tartareis cruciatibus eximi, qui non penitus, ſed ad certum & pręfinitum tẽpus illis eſſet torquendus. Et licet damnatis, qui in inferno crucientur nihil eccleſiaſtica ſuffragia prodeſſe valeant, neque ullus poſsit eis opem ferre; ſed debeāt in perpetuum meritas pœnas luere, qui eas numquam perſoluere ualeant, verũ hoc attinet ad leges communes, non quod ſecus poſsit per peculiare priuilegium contingere. Quod Sanctum Ioannem Damaſcenum in vehementem admirationem trahebat. id enim ſtupendum factum verbis proſequitur: vix pro rei dignitate congruentibus, Falconillæ liberationem & Traiani inter ſeſe conferens in hunc modum. Falconilla vnius idololatriæ,& nullius, præter id criminis rea erat. Traianus vero multos etiam martyres nõ raro morti condemnauit. Mirabilis es domine,& mirabilia ſunt opera tua: miſericordiam tuam ineffabilem recte glorificamus: vndiquaque enim ad miſericordiam propenſus es. Sed gradum iam tandem reuocemus, & vela cõtrahamus ad tranquillumque portum

tum

Digitized by Google

tũ noſtra deſcendat oratio. Gregorius igitur pontificatus ſui primo, aut ſecundo plurimum anno, qui incidit in Chriſtianæ ſalutis D X C I. ſuis precibus Traiano Cæſari, cum iam ab eius obitu CCCCLXXIII. effluxiſſent, liberationem à Deo, & ſalutem impetrauit. Si autem tanto miraculo, teſtimonium ferunt hiſtoriographi, ſi viri ſancti, ſi diuinæ vates, ſi conſentit, præter paucíſsimos, theologorum vniuerſa ſchola, ſi atteſtatur diuus Ioannes Damaſcenus Gregorio ætate poſterior: Si diuus Thomas Aquinâs, quid eſt quod nos dubitemus? Hiſtoriæ receptiſsimæ, cur nos tenebras effundemus? Si hiſtoria hæc Romæ in diui Gregorij æde ſuper aram marmore inciſa eſt, cur ſine ratione factum? cur ſine iudicio eo loco celebri & ſacro repoſitam credamus? Si ſanctiſsimum pontificem Gregorium à crimine vendicamus, quod alii impudenter impingebant, ob preces ad Deum pro Traiani anima effuſſas: Si eius ſanctimoniam magis hoc negotium præclaram facit, ſi maximam illi gloriam conciliat, ſi beatiſsimo Gregorio XIII. qui illius & nomen & ſedem meritiſsimus hodie tenet auctoritatem conciliat, & gratiam quod tanti ſit viri nomen & gradum ſortitus, quid eſt quod nos abnuamus? Si cuncta conſona ſunt, ſi cuncta cohærent; Si non eſt quod ambiguitatem merito faciat, nihil aliud ſupereſt

pereſt

pereſt quàm quod Dei immenſam liberalitatem, & clementiam ſtupore & admiratione proſequamur, qui in ſanctis ſuis adeo eſt mirabilis? Eius arcana iudicia æterna ratione innixa nihil ob imbecillitatem iudicij humani aliud inueſtigantes, vaneremur. Abſint fabulæ, valeant detractores, increduli abſcedant, ſatis ſi pij, ſi candidi hiſtoriam hanc recipiant, credant, amplexenturq́ue decus imperio, decus vrbi Romanæ, decus Hiſpaniæ, augentem, quam ſi pro rei dignitate minus apte, & diſerte tractauerim, id totum tenuitati ingenioli mei tribuendum, qui non quod debui & volui, ſed magis quod potui, præſtiti.

FINIS.

REGISTRVM.

* A B C D E F G.

Omnes ſunt Duerniones.

VENETIIS,

Apud Dominicum Nicolinum.

M D L X X X I I I.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EM.

Digitized by Google

TRACTATVS
QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. PRESBITER FVERIT CARDINALIS.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE
Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum
Pęnitentiario Apoſtolico.



VENETIIS.

Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXIII.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

SANCTISSIMO
D. N. GREGORIO XIII.
Pont. Optimo Max.

M. F. ALFONSVS CIACON minor ſuus Pœnitentiarius fauſta & fęliciſſima quæq́ue præcatur.

QVOTIES ſe mihi opportunitas obtulit, limina Sanctorum Apoſtolorum ad Vaticanum viſitandi, illorum numina imploraturus, toties Sacellum proximum Gregorianum Deiparæ Virginis dicatum, à V. B. magnis ſumptibus à fundamentis erectum, & nunc etiam maioribus exornatum, oculos in ſui admirationem rapiebat, cogebatq́ue gradum ſubſiſtere, dum ingentem excitatam molem, in eam gratiam & venuſtatem, qualis nunc eſt, conſurgere in dies, & coaleſcere conſpicarer: vixq́ue poteram depræhendere, ſuperaretne materia opus, an potius opus materiam, adeò alterum cum altero de pulchritudine certare videbantur. Nam quum infimam huius illuſtriſſimi Sacelli partem contemplarer, tot generibus marmorum, quæ colore, varietate, & nitore, gemmas & præ-

cioſiſſimos quoſque lapides imitantur, diſtingui, & inſigniri cęptam: quæ ex peregrinis & remotiſſimis totius Orbis terrarum regionibus veteres in Vrbem aduehenda ſummo ſtudio & labore curarunt, materia vincebat opus, natura artem. Verùm quum faſtigium eiuſdem Sacelli conſcenderem, intuererque maſſas vitreas in laminas formari, tot coloribus tingi, bracteas aureas vi ignis interſeri, ex laminis ſegmenta ſeu teſſellas ſecari, & in nouas formas, & picturas coaptari, quę peritiſſimi pictoris penicillo vix meliores aut ſimiles delinearentur: tunc demum naturam arti ſubcubuiſſe, & de materia opus triumphaſſe, non citra ſtuporem iudicabam. Ars enim muſeo opere elaborandi, tot iam annis ſepulta, tuis denuò auſpicijs Beatiſſime Pontifex multò fœlicior renaſcitur, & priſcum inuentum, iam dudum amiſſum, ceu recens tua opera è tenebris in lucem reuocatur. Et quod magis mirari poſſumus, in ſublimi, & editiſſimo loco fornaces perpetuò ardent, frequentiſſimi artifices & numeroſa hominum turba, variis miniſterijs inſeruientes, in aëris fermè regione viuunt, ita vt nouos populos, nouamque ad ſuperos coloniam tuum fęliciſſimum Pontificatum deduxiſſe ſuſpicemur. Foſſores metallorum ſubter terram habitant, & pro miraculo ducimus, homines ſubterraneos fore; at maius eſt, aericolas

exiſtere,

exiſtere,qui arduo & volucribus communi loco vitam tranſigant, diuerſaſque inibi artes exerceant. Quare vaſtiſſima,& imměſorum ſumptuum moles, non potuit, niſi à magnanimo & vigilantiſſimo Pŏtifice excogitari, & ab eodem magnificĕtiſſimo tentari, & abſolui; qui huius generis multa & aggreſſus eſt,& perfecit. Structura igitur celeberrima,cui nihil eſt par,nihil eſt ſecundum,nulli magis quàm Gregorio XIII. decens, digna, & conueniens erat, qui tãta animi magnitudine viget,vt non niſi ad maximam ſe conuertat, vt in illam verè illud Martialis encomium dici poſsit.

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Verùm in tanta rerũ maieſtate hoc vnum quoſdam excruciat, D.Hieronymum Doctoré Sanctiſſimum abſq; inſignibus Cardinalitijs, præter ſolitum & cõſuetum morem inibi depingi. Durum enim iiſdem videtur in Baſilica S. Mariæ maioris imaginĕ ipſius Cardinalitio ſub habitu à piis coli,in eadem ara,vbi corpus eius quieſcit: & in cęteris fermè Chriſtiani Orbis templis, & in Sanctitatis Veſtræ Sacello, eo honore & dignitate deſtitui. Quòd ſi ex traditione per tot ſæcula transfuſa ita in locis ſacris depingi conſueuit,non eſt cur illa veniat labefactanda. Quum enim Veſtra Sanctitas religioſiſsima, & priſcarum traditionum obſeruantiſsima exiſtat,nõ dubium,quin & hanc

tanto

tanto Chriſtiani populi conſenſu,& applauſu ſuſceptam, eodem animo complecti velit. Licet autem hæc traditio parum aut certè nihil ad religionem ſpectet, quia tamen in exemplum trahi poteſt, alias maioris momenti, aut contemnendi, aut abolendi, conſeruanda ea eſſet, ne iacturam alicuius alterius pateremur, dum tantopere hac præſertim tempeſtate auctoritatem & robur huiuſmodi traditionum tuemur. quanquam & hæc alicuius ponderis, & non omninò inanis cenſeri debet, quum in honorem & decus Viri Sanctiſsimi non nihil cedat, & illud iure proprio repetere poſsit, & meritò conqueri, ſi auferatur. Nam ſi inter Cęlites eius dignitatis & gradus aliqua ratio habetur, cur in terris ab hominibus erit prætereunda? Italia Doctorem hunc Sanctimum genuit, Iſtria enim regione, & Stridone illius oppido, nunc vulgo, Sdigna appellato, non Dalmatiæ ortus. Hunc eundem Romana Vrbs puerum enutriuit, adoleſcétulum in Chriſto per Baptiſmum regenerauit, variis diſciplinis erudiit, & virum poſtea ad ipſam redeũtem excepit: cur igitur eadem Italia præ aliis Chriſtiani Orbis prouintiis maiores illi nõ honores impendet, & eadem Romana Vrbs non cum Stridone certabit, de potiori illi cultu exhibendo? Et quę ſemel in Presbiterorum Cardinalium Collegium, & conſortium admiſit, cur non perget

in tanto

in tanto viro gloriari? Non eſt facile poſſeſsione deturbandus, qui per tot ſæcula huiuſmodi Cardinalitio titulo eſt potitus. Tunc enim ſingula in celeberrimo totius orbis terrarum Sacello conuenient, dum Beatiſſimo Papa Gregorio, Hieronymus Presbiter Cardinalis adiũgitur, ſicut Gregorio Conſtantinopolitano Archiepiſcopo, Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus ſubditur, locis cuiq; iuxta propriam dignitatem & gradum conuenienter diſpoſitis, & diſtributis, vt non quia latini ſolum, ſed quia digniores potiorem locum ſuper Græcos ſortiantur. quum igitur Sanctitatis Veſtræ ſtudioſiſſimus exiſtam, deuotiſsimuſque quoad vixero ſim futurus, vtpote quia ab ipſa nuper peculiaribus gratijs, & beneficijs citra meritum, ob ſuam ſingularem benignitatem, & clementiam fuerim affectus, & à qua multa mihi polliceri, plurimaque ſperare poſsim, & cui cunctas meas vigilias, & labores conſecrare deſtinauerim, nolens, gratias acturus, pedesque Beatiſsimos ipſius oſculaturus, vacuus apparere, libellum ſeu tractatum, quem de aſſertione Presbiterij Cardinalitij diui Hieronymi aliquando confeci, in quo ſatis mihi viſus ſum pro tenuitate ingenioli mei traditionem eam communi conſenſu ſuſceptam, auctoritatem virorum illuſtrium, coniecturisque non læuibus comprobaſſe; Beatitudini

ni V. dicandum cenſui, ſperans eius rei argumentum præſenti hac occaſione ipſi non omninò ingratum futurum, ſummoque ſuo iudicio, doctrina, & prudentia ſingulari, quod certius, & conuenientius fuerit comprobaturam, daturamque operam, ne vnico hoc ornamento in ſuo Gregoriano Sacello doctor Sanctiſsimus deſtituatur. Confidens fore, vt grati obſequij memor longęuũ & fœliciſsimum ſuis precibus Pontificatum V. S. ſit impetraturus, quo non ſolum Sacellum Gregorianum, ſed integram D. Petri Baſilicam abſoluere, & multas alias res præclaras, æternaque memoria dignas, ſuo ſæculo edere, & perficere poſſit. Vale Beatiſſ. Pater, vnicum litteratorum patrocinium, miſerorumque confugium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. PRESBITER FVERIT Cardinalis tractatus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE Hiſpano Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum, Pœnitentiario Apoſtolico.

VETVS controuerſia denuo ſuſcitatur, fuerit ne B.Hieronymus ſimplex an Cardinalis S.R. E. Presbiter, partim conſentientib. partim repugnantib. eruditiſſimorũ virorum teſtimonijs,qui in ea re exploranda nonnihil & laboris, & ſtudij adhibuere. Sunt enim qui credunt, ſimplicem tantum illum presbiterum fuiſſe, à ſecretisq́. Damaſi Romani Pontificis,nullaq́.vnquam Cardinalitia functum dignitate.Sũt rurſus, qui S.R.E.Cardinalib. Presbiteris adnumerẽt,& pro certo, & indubitato hoc affirment. Priores in eam ſententiam induxit, nihil huiuſmodi in ſuis ſcriptis B. Hieronymum meminiſſe, quùm minoris longè momẽti pleraq. de ſe ipſo retulerit, quòd nunquam ſubſcripſerit ſe Cardinalem, presbiterũ tamen ſæpiſſimè. Quã

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

vtiq. rem neutiquam ſilentio prætermiſſet, ſed vtcunq., ſi ita ſe res haberet, ſignificaſſet. Auget vehementius eam opinionem, obſcuros & ignotos eſſe auctores, qui teſtes ad id comprobandum inducuntur; parum ſibi conſtare, dum variant, & contraria ſentiũt, & hi Hieronymum S. Laurẽtij Martyris, illi S. Anaſtaſiæ presbyterum Cardinalem faciunt. Proinde nulla eis videtur adhibenda fides. Non deſunt prætereà, qui ignorantia hiſtoriæ decepti, ſęculo D. Hieronymi ortam, ſeu à quoquã Pontifice inſtitutam Cardinalitiam dignitatẽ negent; quare ceu figmentum quoddam illius Cardinalatum explodunt. His præcipuè rationib. adducuntur, qui Cardinalatui Hieronymi aduerſantur. Poſteriores autem firmiora tum monumenta, tum antiquorum longè aliter ſentientiũ, teſtimonia mouent. Quorum profectò ſententiam tantò præclarior, & veriſimillior videtur, quantò magis à plurib. probatur, & ab vniuerſa ferè multitudine, non ſine ingenti applauſu, & cõſenſu ſuſcipitur. Cui profectò eò libètius homines docti & pij ſubſcribere debuiſſent, quò intelligunt honeſtiorem & acceptiorem ſingulis fore, veterumq́. teſtimoniis magis inniti: Quòd ſi nõ perſuadere, ſaltim ſuadere aliquib. potero, paucos auctores in medium producendo, qui huius rei valeant facere fidem. Nihil ſubinde repugnãs, aut minus benè

cohęrens

cohærens deprehendent, qui huic denuò ſententiæ acquieuerint. Quòd ſi demum obiectiones à principio propoſitas diluere pergam, omnis prorſus concertationis materia dirimetur. Cumq́. ordine quodam cuncta præſtitero, finem ſuum mea hæc conſequetur tractatio.

Nemo erit adeò inops ingenii, qui neſciat, diuerſos fore, de quæſtionib. diuerſis profeſſores cōſulendos, neq. vnum cuncta præſtare poſſe. Concertationes de Deo aut religione ad Theologos examinādas deferimus: eas quę de ſenſu, & interpretatione legum, ad Iuriſconſultos; ſi morbi infeſtant, aduerſaq́. laboramus corporis valetudine, ad Medicos accurrimus: Si de natura, aut motu quæſtio agitatur, Philoſophi conueniendi: ſi de ſyderib. & influxu corporum Cœleſtium, Aſtronomi: ſi de terræ deſctiptione, Geometræ adeundi: ſicut de numeris, Arithmetici. Stultus nanq. & valdè eſſet, qui graui corporis morbo laborāti, Theologos adhiberet; aut ad Medicos res fidei deferret; quum, quòd Medicorum eſt, promittant Medici, tractent ſua fabrilia Fabri. Quiſquis is eſſet, non minus incuſandus veniret, quàm qui diſtinctionē colorum à cęco; muſicorum à ſurdo quæreret; aut oculos perperam, de cōcubitibus; oculos vellet de picturis iudicare. Neq. ſecus profectò faceret, qui negocium hoc, quod in præſentiarum tractamus

ab alijs, quàm à propriis & genuinis fontib. deducere curaret; Hiſtoriographis inquam, aut qui hiſtorias ſuis ſcriptis miſcuerunt. Proinde ſi D. Hieronymus presbiter ſimplex, an Cardinalis extiterit, non eſt à Theologis ſciſcitandum, quaſi illud vel negare, vel aſſerere, ſit pietati, vel Religioni cõtrarium. Neq. Philoſophorum ſententia expectãda, quum id neq. à natura pendeat, neq. neceſſitatem ita eſſe, aut nunquam fuiſſe, vllam inducat. Neq. ad Aſtronomos & Geometras hoc negociũ deferendum, qui demonſtrationes mathematicas nõ exigimus, quib. illud comprobemus. Finib. igitur propriis cõtenti, alienis limitib. abſtinebimus. Hiſtoriis nanq. duntaxat iuuari volumus, aut auctorib., qui aliquid ſuis ſcriptis hiſtoriarũ interſeruerunt; coniecturis, antiquis traditionib. communiorib. etiam opinionib. Quib. hęc nõ ſuffecerint, alia, quæ vltra ſufficiant, nõ habemus. Primę, medię, infimę Claſſis auctores anteriori loco proponam, dein ad reliqua ſuo ordine properabo.

Inter primæ claſſis auctores, qui coniuncti fuerunt ſęculo ipſius Hieronymi opportunè nobis occurrit Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus, qui vixit ſub Theodoſio Imperatore anno Chriſti 400. Is ſcribens ad Auguſtinum de vita B. Hieronymi, ſic inquit: Hieronymus dum in Romana adhuc eſſet Vrbe os Damaſi Papę & Sacræ Bibliothe

cæ

cæ ſcrutata Diuinorũ Decretorum voluminũ, dũ per triennium continuum charus, acceptusq́. popularib. veneraretur, omniumq́. iudicio Põtificatu dignus decerneretur, ordinatusq́. à pręfato Papa Cardinalis fuiſſet; quidam ex clericorũ monachorumq́. ordinib. pro petulantia, ingluuieq́. ſordentes, ad effugandum de Vrbe eundem Hieronymum, qui vtrorunq. ſcribens vitia, eos reprehenderat, inſidias parauerũt. Hucuſq. Cyrillus. Eadem prorſus legũtur in ſermone de vita B. Hieronymi, qui ſermo additus fuit à Cyrillo, vt in antiquiſſimis manu ſcriptis exemplarib. habetur. Neq. incerti eſt auctoris, vt quidam, ſed falsò probare nitũtur. Conſentit huic Euſebius Cremonẽſis diſcipulus D. Hieronymi, ſcribens ad Theodoniũ Senatorẽ Romanũ, & ad Damaſum Epiſcopum Portuenſem, Sanctus item Petronius Epiſcopus Bononiẽſis, q̃ floruit anno Chriſti 440. in tractatu Apophthẽmatum Selectorum Sanctorum Patruum, qui manu ſcriptus extat, hæc ait; Hieronymus vir in omni doctrinarum genere abſolutiſſimus, S.R.E. presbyter Cardinalis quum ab æmulis ſuis accuſaretur, ex voluminib. Origenis innumera in ſua tranſtuliſſe opera, dixit: Laus quæ debet Origeni offerri, maxima eſt, & quum illum in meis operibus imitatus ſum, illum imitari propoſui, quem nobis & omnibus prudentibus

placere

placere minimè vereor. Conſtat autem S. Petroniũ coęuum D. Hieronymo fuiſſe, vtpote qui ex hac vita migrauit anno 422. & optimè ſubinde callere hoc potuiſſe. Diuus etiam Auguſtinus in ſermone 25. ad Heremitas; legimus, inquit, Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuiſſe in eccleſia Sancti Laurentii Martyris. Scio, continuo quoſdã reclamaturos, ſermones illos non eſſe D. Auguſtini, neq. à Poſsidio in indiculo illius operum recẽſeri: proinde tanquam ſpurios, & nothos reiiciendos fore. Non deſunt tamen, qui illos ſermones, vt Auguſtini legant; inter eos eſt D. Thomas in quibuſdam locis ſuę ſummæ Theologiæ. Sed non eſt nunc proteruiẽdi locus. Faciamus illos ſermones non eſſe Auguſtini, vt iſti volunt, ſaltim alicuius illos auctoris eſſe fatebuntur, quãtumuis propriũ nomen ignoretur: Nam à nemine hominum conſcriptos fuiſſe, aut fieri, aut intelligi nequit. Erit igitur auctor iſte recens, vel vetus. Recens eſſe non poteſt, quum in vetuſtiſsimis manuſcriptis exemplarib. D. Auguſtini operib. hi ſermones interſerã tur; erit igitur vetus. Ex veterib. autem nemo, niſi vel ob ſingularem doctrinam, vel pietatem inter opera Auguſtini admiſſus eſt: Quales fuerunt, ſi hiſtoriã reſpiciamus, inter ſuos diſcipulos & coetaneos Fulgentius, Euſebius, Proſper, Primaſius, aut Oroſius: & inter recentiores, ſi ad diſputationes

nes

nes & tractatus referamus, Beda, Gratianus, Lombardus, aut Lanfrancus, qui ſummoperè doctrinę S. huius Doctoris fuerunt addicti. Quiuis horum, auctorum illorum ſermonum dicatur, momentũ aliquod, & pondus huiuſmodi teſtimonium habere poteſt, & debet. Niſi velimus multa Theologorum dogmata, multa præſentisſima medicinæ remedia, multa Philoſophiæ, & Aſtronomiæ documenta, multas demùm egregias hiſtorias refellere, quòd earum auctores ignorẽtur. Porrò illius ſęculi homines melius res geſtas & noſſe, & tradere poſteris valuerunt, quàm è recẽtiorib. quiſpiã. Immo vnicus illius temporis teſtis plus firmitatis & roboris habet, quàm recentiorum ſimul caterua. Nã hic, quòd nouit; iſti, quòd neſciunt edocebunt. Si igitur è veterum & priorum numero, eum auctorem meritò exiſtimamus nec fallere, aut decipere quenquam in ea re voluiſſe credendus eſt. Præſertim quum ex huiuſmodi commẽto, nihil ſibi vtilitatis accreſceret, nõ fauorem humanum aucupa retur, aut auram popularem captaret, nõ aliud illum eſſet emolumentum reportaturus, quàm mẽdarii argui, quòd notior tunc & manifeſtior ea res eſſet, quàm nunc ſit. Aut certè ſi hæc non ſatisfaciunt, proferãt nobis ipſi ex antiquiorib. aliquem vnum etiã ignotum, qui hoc neget, ſicut nos producimus, qui affirmet. Nam qui aſſerat, quempiã,

qui

qui inficietur, neminem, quod ſciam, reperimus. Et vt ſingula expendamus, hiſtoria illo ſermone tradita aut omninò recipienda, aut omninò refellenda, aut partim recipiẽda, aut partim refellẽda.

Si omninò recipienda, nulla erit poſthac cõtrouerſia, quum idem omnes ſentiamus.

Si omninò refellenda, ſtare vtiq. nequit, quum multa ex his Hieronymus fateatur epiſtola 99. ſcribens ad Aſellam; vbi ob ſeuerè vitia reprehenſa inſidias ſibi quoſdam parauiſſe aſſerit, falſoq́. crimina imponere voluiſſe, &c.

Si partim rurſus recipienda, partim refellenda huiuſmodi hiſtoria venit, præter rationem vtiq. fiet, admittere, quæ velis; recipere, quæ nolis. Nã ſi fides adhibenda paucis, cur non ſingulis? cur non omnibus? Quòd ſi non ſingulis, neq. aliquib. deniq. fides adhibenda erit. Nam qui in paucis mendax deprehenditur, vbiq. ſuſpectus eſt, & fide omnino caret. At iſti facilè confitentur omnia, ſingula ferè admittunt, ſolum factum presbiterum Cardinalem Hieronymum negant, quòd iſte auctor inter cętera aſſeuerat verum, quàm rectè faciant, ipſi viderint. Oporteret enim cauſas aliquot producere, quare hiſtoriam rei geſtæ partim reijciant, quum partim admittant. Quòd ſi firmas & iuſtas cauſas non proferunt, prohibitò & temerè agere videbuntur; incurſandiq. potius deprauati

affectus,

affectus, quàm recti iudicij venient. Refutatur enim hiſtoria aliqua, aut quia res & perſonæ non conueniunt, locus diſſentit, aut tempora non cohęrent. In huiuſmodi autem hiſtoria, neque res aut perſonæ diſſident, neque locus aut tempora diſcordant, conſequitur ergo difficile à quoquam redargui poſſe. Nam ſi de rebus loquamur, conſtat, nihil repugnare, quominus id fieri valuiſſet. Romani tunc Pontifices erant, Cardinales Presbiteros, & Diaconos creabant, nouos titolos erigebant, aſſumebant viros graues, maturos, litteratos, & vndique locorum quæſitos, qui oblatum magiſtratum probe adminiſtrarent. Si perſonas Damaſi & Hieronymi attendamus, fuerunt beneuolentia, & amicitia coniunctiſſimæ. Damaſus diligebat Hieronymum, Hieronymus obſeruabat, & reuerebatur Damaſum; Damaſus res fidei & quæſtiones Religionis demandat Hieronymo, vt doctiſſimo, & maximè orthodoxo; Hieronymus in gratiam Damaſi nouum inſtrumentum partim correxit, partim è Græco tranſtulit in latinum; Damaſus in gratiam Hieronymi Halleluiach ſecundum Hieroſolymitanæ, & Gloria Patri in fine Pſalmorum ſecundum Antiochenæ Eccleſiæ vſum cantari in Eccleſia Romana præcepit. Officijs alter in alterum certat, vt vterutri potiſſimum cędendũ ſit, neſcias. Quis credat hoc vnum

Damaſi officium defuiſſe, Hieronymum dignitate Cardinalatia inſignire? Quod ſi ad locum deſcendas: Vnus fuit vtrique communis, vna Vrbs Roma ambos excepit, vna, vt creditur, domus habitatio fuit vtriuſque. In partem oneris Pontificij leuandi Hieronymus à Damaſo aſſumitur. Si tempus ſpectes, triennium Hieronymus cum Damaſo tunc Rom. Pontifice tranſegit ſumma cum familiaritate & amicitia. Multorum nanque Pontificum Hieronymus iam adultus ſęcula vidit Liberij, Damaſi, Siricij, Anaſtaſij, Innocentij, Zocimi, & Bonifacij. Conſentiunt igitur res, perſonæ, locus, & tempus; quid eſt, quòd vltra deſiderari queat, vt fides hiſtoriæ aſtruatur? Si enim honor, & dignitas, quædam etiam illo tempore Presbiteratus Cardinalis erat, quid eſt, quòd Damaſum auertere potuit, vt coniunctiſſimum ſibi amicum illo munere non impartiretur? Si enim potuit, & non voluit, non tantoperè, vt dicitur, illum diligebat. Si voluit, & non potuit; valdè auctoritas Pontificia conſtricta & exhauſta erat: Quum liberum præſertim Pontificibus eſſet, in nouos titulos Eccleſias erigere, & de mortuis Cardinalibus alios viros egregios ſubrogare. Occaſionem aliquam dices, Damaſus expectabat, nulla tamen interim conueniens ſe obtulit, vt Hieronymum Cardinalitio titulo ornaret. Sæpiſſimè

nanque

nanque prætermittunt facere Principes, quæ volunt, quia commodè & opportunè facere nõ poſſunt. At nulla potuit præclarior ſuccedere, vt Hieronymum Damaſus honeſtaret, quàm quæ ſubſequuta eſt. Nam per idẽ tempus non longe à Theatro Pompeiano ædem D. Laurẽtio Martyri ſacram Damaſus à fundamentis exædificauerat, in Cardinalitiumq́ue titulum erexerat, vt cuipiam viro celebri commendaret. Quid, quæſo, conuenientius tũc Damaſus facere poterat, quàm Eccleſiæ denuò à ſe conſtructæ, & ſibi imprimis charæ Hieronymum præficere, cuius ſanctimonia & litteræ toto orbe celebres maximã nouo titulo gratiam, apud omnes, & auctoritatem conciliarent? Cui coniunctioni perſonæ poterat templum ſibi coniunctiſsimum committere. Pulchrè igitur quadrant Damaſum ædificare Eccleſiã, in titulum conſtructam erigere, Hieronymum ad illius miniſterium delegare. Si igitur rectè, vt dicimus conſentiunt omnia, res, perſonæ, locus, tempus, occaſio, oblata opportunitas & titulus, cur malignè hiſtoriam, illo ſermone ad Eremitas traditam, & ſidem ſimul auctoris labefactabimus? Nam ſi conſentanea & rationi, & veritati dicit, recipiendus procul dubiò nobis eſſet; ſin minus oporteret diſsidium, & repugnãtiam hiſtoriæ demonſtrare, vt auctor nobis ſuſpectus allegandus longius foret, manifeſtiq́ue

poſsit mendaci conuinci. Damnare enim quempiam non conuictum præter ratioñe fieret, quum iura ipſa reclament. Iterum ſi ethnicos auctores tanto ſtudio à calumnijs tuemur, cur Piorum ſimili cura monumēta non defendimus? Cur famam illorum traducemus? Cur illos ceu mendaces & impoſtores diffamabimus? Abſit à Chriſtiana pietate hoc crimen, vt falſitatis quempiam auctorem arguamus, ſi manifeſtiſsima nos mendacia non coegerint. Sed de his tandem dixiſſe, ſat ſit.

. Ad alios mediæ claſsis auctores accedamus, qui inter vetuſtiſsimos & recentiores medii collocantur. Inter hos primus ſe offert Ioannes Kelde Pariſiēſis Theologus, qui vixit anno Chriſti 1200. in eo libro, quem de Vitis Sanctorum inſcripſit, B. Hieronymi meminit in hæc verba: Hieronymus ſub tres Pontificibus fuit Romæ, & Cardinalis in Eccleſia S. Laurentii; vndè quum Romanos reprehenderet de auaritia deriſus ab eis, Roma egreſſus eſt, cum Paula & Euſtochio, quas in Chriſti fide erudierat. Item Vincentius Beluacenſis Ordinis Prędicatorum vir inſignis, qui floruit anno Chriſti 1244. lib. 16. Speculi hiſtorialis cap. 18. Diuum Hieronymum quum ætatis. 39. annorū eſſet Presbyterum Cardinalem Romę aſserit. Idem quoque affirmat Ioannes de Columna Hiſtoricus Romanus Ordinis Prędicatorum, & Archiepiſcopus

Meſſa-

Meſſanenſis, qui vixit anno Chriſti 1300. Sub Theodoſij, inquit, Imperio multi viri claruerunt inſignes, & imprimis B. Hieronymus, qui ex Dalmatiæ partibus filius Euſebij fuit, qui Romam veniens ibi baptizatus eſt, & paulò poſt anno 39. ætatis ſuæ Presbiter Cardinalis eſt creatus. Ioannes item Andreas Bononienſis Iure Cōſultus, qui vixit anno Chriſti 1300. vrgenti deuotione, vt ipſe fatetur, ædidit librum, quem inſcripſit, Hieronymum opus. Qui liber in Bibliotheca aſſeruatur Vaticana. inibi namque legitur: Hieronymus quum eſſet annorum 39. Cardinalis Presbiter ordinatus eſt ad Titulum Sanctę Anaſtaſię, in quo faſtigio, quum multa dignitate, &c. Ioannes item Turre Cremata Ordinis Prædicatorum Epiſcopus Cardinalis Sabinēſis, qui floruit anno Chriſti 1440. in quæſtionibus, quas ſuper Euangelia totius anni diſputauit, & in ſumma Eccleſiæ libr. 7. cap. 83. latiſſimè probat, D. Hieronymum Presbiterum Cardinalem Sanctæ Anaſtaſiæ à Liberio Papa fuiſſe creatum, diluitq; ſingulas obiectiones, quæ ab aliquibus in contrarium adferuntur. Auctor etiam ſequentiæ, quæ in miſſa ipſius Sancti Doctoris in Eccleſia canitur, quam puto antiquiorem eſſe, quàm debeat in numero auctorum mediæ claſſis aſcribi, eandem effert ſententiam; Cardinalis, inquit, poſt effectus, ad Orientem

tem profectus eſt abiecto onere. In lectionibus itẽ vitæ ipſius Hieronymi, quæ in Breuiario ordinis Sancti Hieronymi leguntur, & dicuntur, decerptæ ex Auguſtino, Ambroſio, Liberio, Gregorio idem habetur, Hieronymum fuiſſe Romę Presbiterum Cardinalem. Et ne pergamus, moleſti eſſe, de auctoribus mediæ Claſsis hucuſque ſatis.

Veniamus ad recentiores, quos in extrema claſſe collocauimus. Quorum primus occurrit Ioannes Nauclerus Præpoſitus Tubigẽſis, qui vixit anno Chriſti 1500. in 2. ſuæ Chronographiæ libro, Generatione 15. Hieronymum doctorem ſanctiſſimum Roma. Eccleſiæ Presbiterum Cardinalem profitetur. Philippus, item, Bergomenſis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qui vixit anno Chriſti 1493. in 9. lib. ſupplementi Chronicorum eiuſdem eſt cum ſuperioribus ſententiæ. Conſentit M. Antonius Sabellicus libr. 9. Æneadis 7. Presbiterum Cardinalem Romæ Diuum Hieronymum nominatum. Andreas, item, Barbatia Syculus Patria Meſſanenſis inſignis Iure Conſultus in tractatu de Præſtantia Cardinalium quæſtio. 1. communem fore opinionem ait, Diuũ Hieronymum fuiſſe presbiterum Cardinalem: ſcripſit autem illum tractatum ad Beſſarionem Hicenum S. R. E. Epiſcopum Cardinalem Fuſculanum tunc Bononiæ Legatum anno Chriſti 1470. Philippus prętererea

rea Probus non ignobilis, nec contemnendus au-ctor in 6. Decretalium tract. de Hæreticis. cap. per hoc. in ſententiam aliorum deſcendit. Claudius à Rota Doctor Theologus Ordinis Prædicatorum in vita ipſius Hieronymi ſubſcribit ſententiæ etiã ſuperiorum. Laurentius item Maſſorilus Fulginas in hymno D. Hieronymo dicto, ſic canit.

Hunc tantum aſpiciens generoſi paſtor ouilis
Fulgere Cardineo fecit honore virum.

Paulus vlterius Morigia Ordinis Ieſuatorum in eo libro vulgari, quẽ de Origine, & Progreſſu inſcribit cunctarum religionum, idem multis confirmat cap. 16. Super ſedendum cenſeo à recentioribus reliquis, qui licet plurimi ſint, nõ eſt otium nec conſilium ſingulos euoluere, tum quia ingens fatigatio eſſet, tum ne faſtidium & moleſtiam legentibus afferamus. Si enim propoſiti non ſufficiunt, quantumcunque plures opponamus non faciet ſatis. Ad coniecturas ergò tranſeamus, quę fortaſsis alicuius momenti erunt ad hoc factum comprobandum. Conſtat Diuum Hieronymum ordinatum fuiſſe presbiterum quum trigeſimum ageret annum à Paulino Epiſcopo Antiocheno, vt ipſemet teſtatur epiſtola 61. ad Pamachiũ; & Epiphanius epiſtola 60. ad Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum. Quum igitur omnes ferè conueniant, Hieronymum factum presbiterum Ec-

ecleſiæ

cleſiæ Romanæ, peculiare aliquid ſignificare volunt. Nam citra conſuetudinem & vſum Eccleſiæ Romanæ erat, alios quàm Cardinales Presbiteros aut diaconos Eccleſiæ Romanæ appellari. Nam ſi ideò quiſpiam Presbiter Eccleſiæ Romanæ cenſebatur, quia ſecundum illius ritum eſſet ordinatus, omnes pariter & Presbiteri & Diaconi Orbis Eccleſiæ Romanæ & presbiteri & Diaconi dicerẽtur. Si autem ideò Hieronymus Presbiter Eccleſiæ Romanæ dicatur, quia Romæ fuit ordinatus, fieri prorſus nequit, vt idem & vnus Antiochiæ & Romæ ordinaretur: niſi velis fateri, bis illum in Presbiterum ordinatum, quòd ſacrilegum eſſet cogitare. Supereſt igitur, vt Antiochiæ Ordinem Sacrum ſuſceperit, Romæ Cardinalitius titulus accedens, ornamenta dederit Presbiteratus: & cum 30. anno à Paulino Epiſcopo Antiochiæ, 39. Romæ creatus Presbiter dicatur, neceſſariò colligimus, in altero de ſimplici presbitero: in altero de Cardinalitio ſermonem factum. Sic enim conſueuit dici, aliquos Epiſcopos Presbiteros creari, qui antea Epiſcopi erant, & Presbiteri: ſed creari aut ordinari dicuntur excellentiori modo priſtinum gradum Presbiteri aut Preſulatus obtinere. Quòd autem Hieronymus Presbiter Eccleſiæ Romanæ ſpeciatim & diceretur, & eſſet, extat inter cætera teſtimonium Adonis viri Sanctiſsimi, pariterque

doctiſſimi Archiepiſcopi Treuerienſis, qui ante annos extitit 500.tempore Gregorij VII. & ob vitæ ſummam integritatem tantæ extitit auctoritatis, vt ab eodem Pontifice ad componendas res inter Henricum & Radulphum, qui de Rom.Imperio contendebant, vnà cum duobus collegis de latere Sedis Apoſtolicæ Legatus deſtinatus fuerit. Hic in libro, quem edidit de Vitis Sanctorum, vbi de Hieronymo ſermonem facit; Hieronymus, inquit, veſtem Chriſti puer Roma ſuſcepit, ibique litteris græcis ac latinis apprimè eruditus eſt. Poſtquam autem omnium mundanarum ſtudium litterarum adeptus eſt, probatiſſimorum quoq; monachorum habitum, factumque imitatus eſt, Romanæ Eccleſiæ poſtmodum presbiter ordinatus. Hæc Ado. Quæ etiam eodem tenore leguntur in 4.tomo Aloyſij Lippomani folio 212.& in lectionibus Breuiarij Dominic. quæ leguntur in natalitijs Diui Hieronymi cum decreto Iulij 3.Rom.Pontificis iudicio, ſtudio, & diligẽtia virorum doctiſſimorum, quibus illud negotium fuit in comitijs generalibus Salmãticę celebratis commendatum, vt amputarentur ab illo Breuiario omnia, quæ videbantur apocrhypha, & minus cohærentia, de B.Hieronymo legimus: Hieronymus ingenti doctrina ac ſanctitate celebris Romam reuocatur, ac Presbiter efficitur Presbiterum autẽ Romanæ Ec-

cleſiæ inſtitui, aliter intelligi nequit, quàm nouo titulo inſigniri, vt quia antea ſimplex, ſpeciatim deinde, Presbiter Romanæ Eccleſiæ primarius diceretur. Primarij autem Presbiteri idem prorſus ſunt, qui Cardinales, vt colligitur ex cap. Conſtantinus diſt. 96. vbi hęc verba referuntur: Viris etiam diuerſi ordinis reuerendiſſimis Clericis S.R.E. ſerſeruientibus illud culmen ſingularis potentiæ, & prçexcellétię habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari. Neq; ambigendum eſt, nomine reuerédiſſimorum Cardinales intelligendos venire, quum adeò honorificum nomen, non niſi perſonis in magna dignitate conſtitutis conueniat, iuxta ea, quæ habentur in cap. In nomine Domini 24. diſt.

Trahitur rurſus & aliud argumentum ex verbis ipſius Hieronymi in explicatione 3. cap. Iſaiæ, quáuis perperam à Gratiano referatur. 16. q. 1. ex epiſtola ad Ruſticum; Eccleſia habet ſenatum, cętum Presbiterorum, ſine quorũ conſilio nihil monachis agere licet: Senatum quoque Romani habent, cuius conſilio cuncta agebant, & nos habemus Senatum noſtrum cœtum Presbiterorum. Quam ſententiam, quũ Archidiaconus explicuiſſet, dicebat; nomine Senatus Presbiterorum quoſdam Romanam Eccleſiam intelligere, quæ dicitur habere Senatum, id eſt collegiũ Cardinalium, quibus

quibus Conſtantinus auctoritatem Senatorũ conceſſit, vt habetur in ſuperius citato cap. Conſtantinus 96. diſtin. erumpens in illa verba, vt idem bis repetamus: Viris etiam diuerſi Ordinis reuerendiſſimis Clericis Sanctę Romanæ Eccleſiæ ſeruientibus illud culmen ſingularis potentiæ, & præcellentiæ habere ſancimus, cuius ampliſſimo noſter Senatus videtur gloria adornari, id eſt, patritios & conſules fieri, nec non & cæteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Quum igitur dicat ipſemet Hieronymus, nos Senatum habemus, videtur Cardinalium Collegium inſinuare, & ſeipſum vt collegam connumerare; quam quidem ſententiã probat Innocentius de re Iudicata.

Eſt & alia coniectura deducta ex verbis ipſius Hieronymi ſcribentis ad Geruchium & Monogramiam laudãtis, quæ ſic ſe habent: Ante annos plurimos quum in Chartis Eccleſiaſticis iuuarem Damaſum Romanæ Vrbis Epiſcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis Conſultationibus reſponderem, &c. Ex qua ſẽtẽtia facile colligere licebit, Hieronymũ ex primarijs Vrbis Romæ Presbiteris, vnum extitiſſe. Minus nanque adeò præclarum reſpondere conſultationibus, quæ ad Pontificum ex Orientis, & Occidentis Synodis deferebantur, vt illius ſententia, aut probarentur, aut improbarentur, vero haud ſimile apparet, alteri Pre-

ſbiterorum, quàm Cardinali demandari debuiſſe, neque prouintia ingens & ardua, ad alios honeſtius, quàm ad Cardinales Presbiteros ſpectabat. Quod certè clarius confirmat Damaſum miniſterio Cardinalium in ſimilibus munijs vſum, non autem ſimplicium Presbiterorum, aut Diaconorum. Extat enim antiquiſſima membrana manu ſcripta in Eccleſia Chatredali Aretina donationẽ refferẽs, quam quidam Zenobius Senator Romanus eidem Eccleſiæ tempore ipſius Damaſi Pontificis fecerat, in qua eſt huiuſmodi ſubſcriptio: Et ego Ioannes S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damaſi Pontificis laudo, & confirmo. Sub oleo ſugillaturos quoſdam vim huius rationis, reſpondentes; Hieronymum à Secretis Damaſi Pontificis fuiſſe, iuuaſſeq; illum in Eccleſiaſticis Chartis, conſultationibusq́ue Synodicis reſpondiſſe, nihil prętcr miniſteriũ Hieronymi in eo munere, in quo inſeruiebat Damaſo, ſignificare. Qui vt magiſter Epiſtolarum oracula ipſius Damaſi ſcribebat, dictabat, tranſmittebat vbiq; locorum, ſicut de more habent, qui à ſecretis principum miniſtri aſſumuntur. Verum hac euaſione tam facilè elabi nequeunt. Hieronymus namq; ſi huiuſmodi miniſterium ſignificare vellet, voce non vteretur arrogantiori, & inſolenti, iuuare inquam, ſed potius diceret inſeruire, aut miniſtrare Damaſo in chartis ſcri-

tis ſcribendis, neque adderet reſpondere Synodicis conſultationibus, ſed mitius loqueret ſcripſiſſe, reſponſa dediſſe, tranſmiſiſſe, ordinaſſe, aut expediſſe; nō reſpondere, veluti auctoritatem vſurpans, quam ex ſolo miniſterio non habebat. Miniſtris namq; non conuenit, iuuare principes, ſed illis obſequi & inſeruire. Hoc ad eos præcipuè ſpectat, quibus principes arbitrium negotiorum committunt, ſe ab huiuſmodi cura ſubtrahentes. In hunc morē Romanus Pontifex facit, qui in partem Eccleſiaſticæ gubernationis Cardinales aſſumit, quorum opera & conſilio ardua, & grauiſſima negotia diſponit. Hi vtique iuuare Pontificem propiè dicerentur, vndè fratres eos & coadiutores Pontifex vocat, non miniſtros aut ſeruos, ſicut illos, qui à ſecretis, à cubiculo, à calicibus, à triclinio, miniſtrantes aſſiſtunt. Aliud igitur longè eſt, miniſtrum agere, aliud auditorem, & collegam, & diſſimillibus vocibus miniſtro vtendum, quibus non vtitur conſors. Nec credibile eſt Diuum Hieronymum, qui tanta vbique modeſtia, & ſubmiſſione vtitur, tumidioribus ſolito verbis ſuum miniſterium expreſiſſe. Quare cogatur nemo aſſentire, Hieronymum Damaſo à ſecretis fuiſſe, hoc vnico teſtimonio propoſito, qui in eam rem ſatis eſt ambiguum & obſcurum. Quum aliqui nolint, tot teſtimonijs adhibitis, tot coniecturis deductis,

Hiero-

Hieronymum Cardinalem Presbiterum agnoſcere. Quòd ſi liberè plerique agere volunt, plurimum teſtimonia contemnendo, cur etiam alius liber nõ erit, vt vnicum teſtimonium ob ſummam imbecillitatem refellat? Quidam ex hoc loco arguunt, Hieronymum à ſecretis Damaſi, alij ex eodem fonte Presbiterum Cardinalem deducunt. In quem ſenſum, quibus potior ſit adhibenda fides, aliorum eſto iuditium. Quanquam ſi magiſtrum epiſtolarum Damaſi, & Cardinalem Presbiterum poſt pauca creatum, Hieronymum fateamur, nihil piaculi admittemus, quum vtrunque poſſet ſucceſſiuè obtinere, & ambo, Cardinalis & à ſecretis munia obire: ſicut & hodiè videmus Ptolomeũ Gallium Ampliſſimum Cardinalem Nouocomẽſem Magiſtrum Epiſtolarum Gregorij XIII. Pontifi. Max. & Hieronymum Ruſticuccium Illuſtriſſimum Cardinalem Fanenſem, apud Sanctæ memoriæ Pium V. idem munus præſtitiſſe. Accedit demum alia cõiectura ex ſententia Auguſtini, quę à Gratiano in decretis recitatur cap. quanquam. 2. q. 7. in hæc verba; Quanquam ſecundum vocabula, quæ vſus obtinuit Epiſcopatus ſit Presbiterio maior, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt. Vbi dicit Gloſa, quod Hieronymus fuit Presbiter Cardinalis. Idem dicit auctor gloſæ finalis in cap. Placet. 16. quęſt. 1. Quibus conſentit Cardinalibus

Turre

Turre Cremata in ſumma Eccleſiæ libr.7. cap.83. exponens idem caput quanquam nuper citatum. Quanquã Epiſcopatus ſit Presbiterio maior, ſcilicet ordine, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt, adminiſtratione, ſcilicet, & dignitate: quoniã Hieronymus Presbiter Cardinalis fuit,& omnis Presbiter Cardinalis maior eſt quolibet Epiſcopo non Cardinali, vt quidam dicunt,& refert Hugo in gloſa. Hæc ſunt verba Ioannis de Turre Crèmata Epiſcopi Cardinalis Sabini, ex quibus & ex textu Auguſtini & Hugonis interpretatione alicuius ponderis argumentum ſumitur. Et vt lucis his non nihil addamus, nomen Epiſcopi potius eſt ordinis & officij, quàm dignitatis, licet vtrunq; concernat. Cardinalis autem dignitatis eſt inſigne, nõ ordinis. Hinc Pontifex Romanus quum ordinem exprimere vult Epiſcopum ſe nominat, quum autem dignitatem, Papam, vel Pontific. Maximum, quòd ea dignitate cunctis emineat, & vniuerſa ei ſubſit Eccleſiaſtica poteſtas.

Addamus poſtremam coniecturam, quaſi coronidem quãdam, quæ reliquis ſuperiobus adiumento ſit ex verbis ipſius Hieronymi epiſtola 99. ad Aſſellam; Antequam domum, inquit, Sanctæ Paulæ noſſem, totius in me Vrbis ſtudia conſonabant, omnium penè iudicio, dignus Summo Sacerdotio decernebar. Vndè colligere licet, tam clerum,

clerum, quàm plebẽ Romanam propenſiſſimam in Hieronymum fuiſſe, digniſſimum Pontificatu acclamaſſe, ſtudiaque illorum eò maximè inclinaſſe, vt mortuo Damaſo Hieronymum ſubrogarent. Auertit eorum animos ſeuera vitiorum reprehenſio, quam Hieronymus aduerſus plebem, & clerum rigidus intonabat. Si igitur Clerus, & Plebs Romana oculos in Hieronymum coniecerant, vt in Damaſi locũ ſubſtituerent, conſequens eſt Presbiterum illum Cardinalem fuiſſe, quum ſęculo D. Hieronymi, & multis retrò annis nullus ad dignitatem Põtificiam, niſi Cardinalis aſſumeretur. Quod clarius exempla Pontificum manifeſtant. Sanctiſſimi namque re & nomine Pontifices Marcellus, Miltiades, Magnus Syluefter, ex Presbyteris Cardinalibus, Marcus, Iulius, Liberius, Damaſus, & ſucceſſores eiuſdem, Siricius, Innocentius Celeſtinus, Leo magnus, Hilarus ex Diaconibus Cardinalibus in Romanos Pontifices aſſumpti fuerunt. Sex ſucceſſiuè Pontifices ante Damaſum, octo poſt Damaſum Cathredam Petri Cardinales aſcẽderunt. Nam ſuperioribus poſt Damaſum tres alij Cardinales Presbiteri adnumerandi Zoſimus, ſcilicet, Bonifacius, & Sixtus III. Si igitur nullus qui eſſet extra collegium Cardinalium ea adſumebatur ætate adminiſtrãdo ſummo illi magiſtratui, miraculi loco eſſet, oculos cõijcere

in Hie-

Digitized by Google

in Hieronymum,vt Pontifici non Cardinalis ſubſtitueretur. Multa huiuſmodi poſſent in confirmationem huius ſententiæ adduci, & replicari: Sed ne diutius moleſti ſimus,ad traditiones veniamus,quæ maximum habent, & ſemper habuerũt momentum ad veritatem aliquam roborandam.

Ante annos 300. conſueuit, D. Hieronymus in muris templorum, & in tabulis tum publicis, tum priuatis depingi cum Cardinalitijs inſignibus,paludamento, ſcilicet, pileo, & galero purpureis. Extant enim & durant ad hunc vſq; diem picturæ antiquiſſimæ,quæ hodiè in templis etiam vetuſtiſſimis viſuntur, quæ depræhenduntur trecentos annos vel attingere,vel ſuperare, teſtimonium ſubinde reddentes tanquam taciti; & multi teſtes, D.Hieronymum presbiterum fuiſſe Cardinalem quadam veluti traditione per tot tempora deducta, & à maioribus ſuſcepta, & probata, res procul dubio confirmatur. Non aliter certiores reddimur, Diuum Chriſtophorum proceræ & giganteæ cuiuſdam magnitudinis extitiſſe, quàm picturarum atteſtatione, quæ ſolent in templis & vbique locorum eſſe frequentiſſimæ.Et licet Sęculo D.Hieronymi purpura non induerentur Cardinales,nec galero,aut rubro pileo vterentur;quum pileus ruber primùm ab Innocent.4.ad honeſtandum cum magiſtratum excogitatus ſit anno Chri-

ſti 1244. Purpureæ autem veſtes,& galerus à Paulo 2. pont. Max. Veneto anno pluriũ minimumuè. 1466. tamen viri pij eo modo depingere conſueuerunt ornamenta, & inſignia Cardinalium antiquorum, qualia nunc in vſu recentioribus exiſtũt. Sic D.Petrum, & illius in Pontificatu ſucceſſores, vſque ad Syluestrum magnum, mitratos, & pluuiatos depingimus, quanquàm nondum vſq; ad ætatem Conſtantini Cæſaris ea ornamenta à Pontificibus geſtari ſint ſolita. Sic ſanctas Virgines habitu, quo nunc puellæ incedunt; Sanctos Apoſtolos, & Martyres veſtibus depingimus nobis familiaribus. In eundem fermè modum antiquos Cardinales purpuratos pileo, & rubro galero inſignitos exprimimus, quod habitum ornamenta & inſignia, quæ ſua ætate geſtauerint, ignoramus.

Accedit ad hæc conſenſus multis retrò ſæculis non ſolùm popularium, ſed etiam virorum eruditorum, qui in ea communiter perſiſtunt ſententia, ita autumant, ita ſcribunt, ita docent in publicis & priuatis colloquijs, vt nullus cuipiam dubitandi locus relinquatur. Quotus enim quiſquam eſt, qui ſe audeat opponere multitudini? Eruditi fauent, ineruditi affirmant, viri & fœminæ, ſenes & iuuenes, puellæ & pueri in eandem coniurarunt ſententiam. Quid eſt, quod nos etiam non concordare debeamus? Non eſt profectò contemnenda

da concors & vnanimis multorum ſententia, quæ ſi non efficax argumentum, maximam ſaltem res, in cuius confirmationem inducitur, vim & opinionem facit. Deſcendamus tandem ad obiectiones propoſitas diluēdas, quod vltimo nos loco facturos polliciti ſumus.

Nemini admirationem moueat, Diuum Hieronymum à pleriſq; Presbiterum ſolum dici, nec ipſum aliter, quàm Presbiterum ſe ſubſcribere, id nomen ſemper in Eccleſia Romana honoris fuit: legimus enim duos presbiteros ab vno vel altero Pōtifice ad Concilia miſſos, vt in eis loco ipſorum Pontificum præſiderent. Quòd ne vtiquam fieret, niſi illi, qui ſimpliciter Presbiteri dicuntur, Cardinales eſſent. Alij.n.ſimplices Presbiteri in Cōcilijs nec loquendi quidē, tantùm abeſt, vt cęteris præſidendi locum vnquam conſequuti fuerint. Abſurdum namque eſſet ſentire Summos Pontifices Romanos adeò illis excellens miniſterium demādaſſe, quò vniuerſis Epiſcopis in generoſibus Synodis congregatis ſuperiores conſtituerentur. Multoq; minus admirandum erit, ſi ipſe Hieronymus eo titulo non vtatur, quum hoc ætate Hieronymi cōe fuerit, ſemper eam excellētiam in ſubſcriptionibus ſupprimere, nec ſe rariſſime Cardinales appellare. Quū.n.in concilijs à Beatiſſimis Pontificibus, Simacho. 1. mox Gregorio Magno celebratis,

quàm plures tam Presbiterorum S.R.E. Diacono-
rum ſubſcriptiones inueniantur, nemo tamen il-
lorum ſe Cardinalem appellat, ſed ſic ſubſcribũt;
Ego Ludouicus S.R.E. Presbiter, titulo S. Lauren-
tii me ſubſcripſi. Inibiq́ue nuſquam [quòd certè
animaduerſione dignum eſt,] Cardinalis eſt men
tio. Quum tamen nemini ambiguum ſit, ea tem-
peſtate & Presbiteros & Diaconos Cardinales plu
res extitiſſe. Ideò verò ab ea appellatione, veteres
illos abſtinuiſſe crediderim, tum quia per illam in
vllo peculiari ordine reponeretur, quos Eccleſia
ſacros uocat, tum verò ſubmiſſionis cauſa, quum
ſublime aliquid ſaperet Cardinalis nomen, quo
primarius & præcipuus inter cæteros Presbiteros,
aut Diaconos notabatur. Accedit ad hæc, quòd
id nomẽ illis temporibus erat quidem titulus ad-
ditus officio Presbiterorum Parochorum, qui ob
excellentius miniſterium potiori nomine vocabã-
tur, & ferè vt nunc diceremus, Reuerẽdiſſimus, &
Illuſtriſſimus, ſic tunc Cardinalis, Presbiter dice-
batur. At nunc quis, quæſo, Cardinalium Illu-
ſtriſſimum & Reuerendiſſimum ſe ſubſcriberet?
Ita Sanctiſſimos Martyres Laurentium & Vincen-
tium Diaconos Cardinales à Xiſto Papa creatos
conſtat, quos tamen non niſi leuitas veteres appel
lauere. Quòd autem eſſent Diaconi Cardinales
liquet, tũ quòd Xiſto in ſacris miniſtrabant, quod
munus

munus nemini præterquam Cardinalibus cõceſſum, tum quia illorum alter Laurentius, ſcilicet, theſauros Eccleſię ſub cuſtodia ſua aſſeruabat, qui ſemper alicui Cardinalium, quem hodie Camerarium vocant, diſpenſandi, & aſſeruandi committuntur.

Tranſeamus ad alteram obiectionem, qua opponitur; auctores qui hanc hiſtoriam memoriæ tradidere, varios inter ſeſe eſſe. Parum ſibi conſtare, dum hi Sanctæ Anaſtaſiæ, illi Sancti Laurentij martyris Hieronymum Presbiterum Cardinalem faciunt. Quibus facilè eſſet reſpondere, vtrunque ſucceſſiuè potuiſſe fieri; & quòd primò ad titulum Sanctæ Anaſtaſiæ ſit nominatus, deinde à titulo Sanctæ Anaſtaſiæ ad Sancti Laurentij martyris ſit tranſlatus. Nam quotidie videmus, huiuſmodi mutationes fieri, & de vno titulo in alium quempiam Cardinales à Põtificibus transferri: aut quia tituli ſunt honoratiores, vel certè opulentiores. Sic olim fieri ſatis compertum eſt, vt in antiquiſſimis diſplomatibus videre licet, & quod hodiè in vſu eſt, ab antiqua mutãdi titulos conſuetudine emanauit. Colligitur ergo, duos ſucceſſiuè titulos ab eodem Põtifice Damaſo, Hieronymo collatos, ita vt vno relicto alterum obtineret. Intellexi enim intra paucos dies Põtificatu Sanctiſſimi Pij v. Cardinalem quẽdam quatuor titulos mutaſſe. Quare miran-

mirandum non eſt, ſi D.Hieronymus vnum intra annos aliquot ſolum mutauerit. Quòd autem Ioannes à Turre Cremata Cardinalis Sabinenſis à Liberio Hieronymum Cardinalem factum quum trigeſimum nonum ageret annum tituli S. Anaſtaſiæ prçter aliorum opinionem tradat, ingenuè fateor, me intelligere nõ potuiſſe, nec veriſimile apparere, quum ratio temporum ſatis diſſentiat: Cõſtat enim Diuum Hieronymum ex hac luce migraſſe nonagenario maiorẽ anno Chriſti 422. Vndè ſi retrò cedamus per tẽpora Romanorum Pontificum, reperiemus, natum illum 26. Pontificatus Magni Syluestri, anno à 16. autẽ Syluestri Pontificatus, anno vſque ad obitum Liberij Papæ 36. tantundem anni fluxerunt. Quare ſi à Liberio Papa Cardinalis factus eſt Sanctæ Anaſtaſiæ Hieronymus, non potuit triginta nouem annorum ętatem attingere, vt iſte auctor affirmat, vir alioqui doctiſſimus, & de Chriſtiana religione benè meritus. Condonandus eſt lapſus, ſi pro Damaſo Liberium repoſuit. A Damaſo igitur & non à Liberio Hieronymus Cardinalis Presbiter creatus, Sanctæ Anaſtaſiæ primùm, deinde S.Laurentij martyris. Nec obeſt hæc parua offenſiuncula, ſi vno auctore nonnihil ceſpitante, cæteri concordes ſcopum attigerint, & D. Hieronymi Cardinalatum citra calumniam, & impoſturas defenderint.

Sed

Sed iam tandem vltimum, quod nobis obijciebatur, diluamus. Ætate, inquam, illa Cardinalis nomẽ inauditum & inconſuetum fuiſſe. Quare errare eos, qui intra illorum magiſtratuum ordinem, D. Hieronymum reponunt. Sed proculdubio decipiuntur ipſi, totoq; cœlo à veritate deuiant: nam initium & titulorum, & Cardinalium antiquiſſimum in Eccleſia Romana fore ambigit nemo; qui ſaltem in hiſtorijs mediocriter eſt verſatus. Nam Damaſus in libro, quem inſcripſit de Vitis Summorum Pontificum, titulorum conſtitutionem tribuit Cleto, quod etiam ex Damaſo refert Anaſtaſius Bibliothecarius, & ex vtroque Ptolomeus à Luca probatę fidei auctor, qui vixit anno Chriſti 1200. in eorundem Pontificum hiſtoria, quæ in Bibliotheca Vaticana aſſeruatur. Hic Cletus, vt Damaſus ſcribit, & ex Damaſo refert Bibliothecarius, 25. titulos in Vrbe ordinauit. Deinde Higinius VIII. poſt Petrum Apoſtolũ Pontifex circa annum Chriſti 190. in vnoquoque titulo ſeu parœcia plures eſſe Presbiteros ordinauit, quũ vnus, vt antea erat, creſcente Chriſtianorum numero, non ſufficeret. Quòd, vt diximus, ex verbis Damaſi repetit Anaſtaſius in hæc verba; Hic Clerum compoſuit, & diſtribuit gradus. Hinc prodijt prima Cardinalium inſtitutio, vt is Presbiter Cardinalis ſeu Principalis diceretur, qui cęteris in

eodem

eodem titulo ſuperior exiſtebat. Satis enim conſtat, aliquot annis poſt Higinium etiam ante Beati Sylueſtri tempora Cardinalis nomen in Romana Eccleſia vſurpari cęptum fuiſſe, quòd non niſi ex Higinii Papæ inſtituto oriri potuit, quum antea eo nomine opus non eſſet, quòd ſinguli Presbiteri ſingulis titulis ſine aliorum conſortio præſiderent. Quòd autem Diuus Hieronymus ex his presbiteris vnus eſſe potuerit, qui Cardinales ſunt appellati, neque temporum ratio, nec inſtitutio titulorum, aut ipſorum origo Cardinalium repugnat, quo minus id credere debeamus. Quum ante ætatem Hieronymi centum annos vel circiter non ſolum nomen, ſed dignitas Cardinalitia in Eccleſia Romana viguerit. Si quidem in Synodo Romana ſub Sácto Sylueſtro 1. cui interfuit Conſtantinus Imperator anno Domini 324 cap. 3. ſic legitur: Presbiter autem Cardinalis, niſi 44. teſtibus, Diaconus auté Cardinalis alias Cardinarius conſtitutus Vrbis Romæ niſi 36. non condemnabitur. Quòd Gratianus in decreta tranſtulit. 2. q. 5. in hæc verba: Præſul non damnetur, niſi 72. teſtibus; Presbiter autem Cardinalis, niſi 44. teſtibus non deponatur; Diaconus autem Cardinalis Vrbis Romæ, niſi 28. teſtibus non condemnabitur. Quòd decretum citatur à D. Thoma. 2. 2. quęſt. 70. articul. 2. in 3. argumento, & cap. 6. ſtatuitur, vt

Diacones

Diacones non eſſent plures per paratiarum examen, quàm duo: Cardinales autem vrbis Romæ 7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & Palla linoſtmia eorum læua tegeretur, & in 7. capit. eiuſdem Synodi ſunt hæc verba. Ita quoque Sylueſter clara voce dicebat ad Epiſcopos, qui 284. in ea Synodo pſentes erãt, vt à Subdiacono vſq; ad lectorẽ omnes ſubditi eſſent Diacono Cardinalis Vrbis Romæ, in Eccleſia honorem repræſentãtes eidem. Priſca igitur Cardinalitia dignitas, & ampliſſimus iſte ſenatorum Pontificiorum ordo ante Hieronymi ætatẽ inſtitutus & propagatus eſt, vt nemini hinc liceat dubitare, Hieronymum in illum Senatum à quouis ſui temporis Pontifice cooptari potuiſſe. Nec mouere quenquam debet, quòd in cap. Sancta Romana Eccleſia 15 diſtinct. dum auctorum piorum opera recenſentur, & eorum lectio fidelibus commendatur. Opuſcula etiã B. Hieronymi presbiteri interſeruntur, non tamẽ addatur Presbiteri S.R.E. vel Cardinalis; ſicut factum eſt, quum Opuſcula S. Ioannis Chryſoſtomi referuntur, dum dicitur: Opuſcula Beati Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi. Quòd ſi D. Hieronymus Presbiter Cardinalis fuiſſet, nõ eſſet ea comendatione deſtitutus, ſicut nõ prætermiſſus eſt, S. Ioannes Chryſoſtomus, qui Epiſcopus ſimul Conſtantinopolitanus inſinuaretur. Non inficior

in illo Gelaſii Papæ decreto Hieronymũ non Cardinalem, ſed Presbiterum dumtaxat vocari, contrario Cyprianum, Athanaſium, Baſilium, Hilarium, Auguſtinum Epiſcopos; verùm nõ fuit adeò curioſus, & ſolicitus Pontifex in huiuſmodi titulis congerendis, contentus docuiſſe, quos auctores legere vel fugere Chriſtiana plebs debuiſſet. Præſertim quum nomen Presbiteri ſæpiſſimè cum Presbitero Vrbis Romæ, aut Presbitero Cardinali apud priſcos coincidat. Quòd inter alia egregiè probat contextus accuſationis & purgationis Polychronij Hieroſolymitani Epiſcopi Pontificatus Xiſti III. quæ refertur. I. tomo conciliorũ ab Archidamo Presbitero ca. 7. in hęc verba: Xiſtus Epiſcopus Vrbis Romę conuocauit vniuerſam Synodum Epiſcoporũ & Presbiterorum Romanorum, clerosque in Baſylicam Conſtantinianam, & ibi ſedens cum Epiſcopis Cleroq; de omni Vrbe Roma aſtante. Sedentibus itaque 81. Epiſcopis, & 48. Presbiteris, & 6. Diaconibus, &c. Presbiteros vocat & Diaconos eoſdem, qui & Cardinales erant. Nam paulò poſt ſubiungitur; Ordinauit autẽ vniuerſa Synodus, & elegit de ſuo ordine tres Epiſcopos Caſtum, Fœlicem, & Abundium, & tres Presbiteros Vrbis Romæ Archidamum, Petrum, & Demetrium; & duos Diaconos Ciues Romanos Lollianum, & Leonem, & miſit eos Hieroſolymam.

ſolymam. Eſt cap.8.& ſubſcripſerunt omnes in eius damnationem Epiſcopi, numero 76. & duo Diaconi Cardinales Romani, & tres Presbiteri,& tres Epiſcopi, qui directi fuerant, concluſerunt, ſubſcribentes in eius damnationem. Qui antea ſimplices Diaconi referebantur, poſt pauca Cardi nales eſſe dicuntur. Idemque prorſus de Presbiteris concipio. In epiſtola item quę à Concilio Africano ad Bonifaciũ 1. Vrbis Romæ Epiſcopum mittitur, hæc referuntur; Quoniam Domino placuit, vt de his, quæ nobiſcum egerunt Sanctificatus noſtri, cóepiſcopus Fauſtinus, & conpresbiteri Philippus, & Aſſellus, &c. Quos conpresbiteros appellat, conſtat; Cardinales extitiſſe. Et pro Bonifacio Pontif. Romano legentes præſediſſe in eodem concilio. Quo etiam loquendi more vtitur Damaſus Hieronymo ſcribens: Damaſus, inquit, fratri & compresbitero Hieronymo in Domino ſalutem. Et ibidem in fine ſubiungit: Peto ergo per fratrem & Compresbiterum noſtrum Bo nifacium, vt iubeat fraternitas tua rei huius nobis aperire veſtigia. Liquet autem Bonifacium, hîc à Damaſo Compresbiterum appellatum, Cardinalem fuiſſe, & ex Cardinali Pontificé Romanum creatum, poſt Damaſi, Siricij, Anaſtaſij, Innocentij, & Zocimi Pontificatus; Quare eoſdem Presbiteros, & Presbiteros R.E. & S.R.E. Presbiteri Car-

dinales aliquandò appellatos depræhendo. quare nō ab re mihi colligere videor,& à Gelaſio Hieronymum antonomaticos Preſbiterum appellatum,quod quum poſt pauca ibidem Oroſium, & Seduliū recenſeret non illos Preſbiteros dixit,qui tamen proculdubio erant, vt aliquid in Hieronymi Preſbiterio peculiare inſinuaret. Vnde ordinem quendam ſequutus, primo loco Epiſcopos numerat,mox Hieronymum adiungit, poſtremo Sedulium & Oroſium commemorat. Sed Hieronymum Preſbiterum inducit,reliquos autem ſupprimit: cum ſoli Hieronymo honorem attribuẽs, qui non ſimplex, ſed S. R. E. Preſbiter habebatur. Accedit ad hęc tempore Sanctiſſimi Papę Gelaſij, qui vixit in Pontificatu anno Chriſti 492. minorẽ multò rationem Cardinalium habitam, atq; nūc Proceſſu temporis factū eſt, electione Pontificum ad Cardinales deuoluta, abrogato ab vſu Cæſarū deſignandi Epiſcopos Romanos, aut confirmandi, Clero & Populo Romano à ferendis ſuffragijs, vt ſolebat,excluſo, vt ampliſſimus hic ordo, clariſſimusque ſicut hodie cernimus, euaderet. qui plurimis deinde titulis & honoribus à diuerſis Pōtificibus honeſtatus,Innocentio IIII. præſertim, & Paulo II. Veneto in ſplendorẽ ac gloriam præſentem erupit. quum parum ante Gelaſium Cardinales longè Epiſcopis inferiores haberentur. In

Synodo

Digitized by Google

Synodo namque Nicena Oſius Epiſcopus Cordu benſis duos Presbiteros Cardinales præceſſit, qui ſimul cum ipſo legationis vice pro Beatiſſimo Papa Syluestro fungebantur. Primus Oſius ſedit, propoſuit, & decretis concilij in hunc modū ſubſcripſit: Oſius Epiſcopus ciuitatis Cordubēſis prouintię Hiſpanię dixit;ita credo,ſicut ſuperius ſcriptum eſt. Demum Cardinales Presbiteri ſubſequuntur; Victor & Vincentius Presbiteri Vrbis Romæ pro venerabili viro Papa, & Epiſcopo noſtro S.Syluestro ſubſcripſimus,ita credentes, ſicut ſupra ſcriptum eſt. Et poſt Gelaſium idemtidem in Concilio Romano ſub Gregorio 1.tēpore Mauritij,Tiberij,& Theodoſij Auguſtorum,Pontificatus eiuſdem Gregorij anno 5.qui incidit in Chriſti annum 594. priùs cuncti Epiſcopi ſubſcribunt, poſterius 35. Cardinales Presbiteri, qui in illa Synodo interfuere.Nullus etiam illorum Cardinalis enuntiatur,ſed tātùm titulos Eccleſiarum,quibus præficiebantur, adiungebāt. Vnde non eſt difficile,colligere,Cardinales,qui ea ætate viuebāt, presbiteros dumtaxat,aut certè Presbiteros Romanæ Eccleſiæ de more vocitatos. Eſſe,quàm dici Cardinales,vtique malebant. Quam cōſuetudinem ſui temporis ſequutus Beatiſſimus Papa Gelaſius, ſolùm Presbiterum Hieronymum vocauit, nō ſimplicem,ſed Romanę Eccleſię Cardinalem aut primarium

marium innuendo. Et de obiectionibus propoſitis tandem ſatis, quibus pro tenuitate ingenii mei videor abundè reſpondiſſe. Nihil igitur reſiduum nobis eſt, quòd vltra præſtare debeamus, quum id, quod à principio polliciti ſumus, ſatis ſuperq; abſoluerimus. Si ergo quæ diximus tot illuſtrium virorum teſtimoniis cõſtantia & firma ſunt, quid nitemur Sanctiſſimum Hieronymum quantulacunque hac gloriola deturbare? Si adeptus, ſi prudenter eum magiſtratum adminiſtrauit; cur nolumus, illum habuiſſe? Repeti non poſſunt, quæ triginta annis pacificè poſſidētur; & poſt mille à Hieronymo, quæ cunctarum gentium conſenſu, & pace obtinuit, auferemus? Paucorum temporum ſpacium ſufficiẽs eſt, vt res etiam aliena in dominium tranſeat bona fide occupãtis; & tot, quæ præteriere ſęcula non ſufficient, rem ſibi propriam Hieronymo vendicare? Reclamet, & litiget, quantum velit, Eraſmus, debachetur in Patres Purpuratos; Sanctiſſimum Hieronymum à Collegio, & ſocietate Cardinalium mittatur deturbare; nuſquam tamen proficiet, quod tentauit. Retrahere enim homines ab ea opinione non poterit, quam ſemel imbiberũt; imò eò tenacius inſidebit animis piorũ, quò ipſe acriùs labefactare conatur. Neq; valde curãdum eſt, ſi vnus nobis Eraſmus aduerſetur, homo ad calumnias & irriſiones natus, qui nihil

ſibi antiquius duxit, quàm traditiones impugnare, cæremonias ſingulas euertere, & demum demoliri, quæ pietatem ſapiunt cuncta. Atque is prætereà fide caret, cuius monumenta omnia, vt religioni infenſa, Romana cenſura vt ſuſpecta abrogantur. Quòd ſi paucorum teſtimonia rem ambiguam, cur multorum nō facient certam? Si paucorum ſententiæ ſat ſunt ad refellendum, cur tantorum non ſufficient prorſus ad probandum? Monumenta pleraque periere priſcorum auctorum, ſi extarent, forſitan non laboraremus. Nunc quia reparari interciſa nequeunt, ſelectorum virorum lectione deſtituimur; fidem paucis, qui ſuperfuerunt, neceſſe eſt tribuamus. Et quando cætera præſidia defuiſſent, communis conſenſus & antiqua traditio ad aſtruendam fidem præſtitiſſet. Si enim Gentilitia inſignia vetuſtis marmoribus, aut ſepulchris inſculpata antiquitatem, atque nobilitatem alicuius familiæ teſtantur, cur non picturæ & ſepolturæ tam longa ætate in templis aſſeruatæ, & à maioribus quadam approbatione ſuſceptæ longè firmius teſtimonium reddēt Cardinalatus Hieronymi? Cur igitur Collegium Illuſtriſſimum Cardinalium tanto collega priuabimus? Cur illis tantum lumen eripimus? Cur ab ampliſſimo ordine Sanctiſſimum doctorem inuidētes ſubtrahimus? Quid incommodi ex huiuſmodi fide alicui inferimus?

rimus? Quid iniuriæ irrogamus? Quid gloriæ cuiquam adimimus? Si in Cœlis aliqua gloria pro eo magiſtratu probè adminiſtrato reſpondet, in terris, par eſt, humana etiam conferatur. Si iuſta, ſi conſentanea, ſi veriſimilia ſuademus, quid obſtat, quò minus ea recipiatur ſentētia, quę pietati concors, honori, & gloriæ ſanctiſſimi Hieronymi ſuffragetur? Si demum teſtimonia primæ, & mediæ, & infirmæ claſſis auctorum conſentiunt, ſi coniectura docent, ſi traditiones eandem nobis veritatem inſinuant, non eſt profectò quòd de Presbiteratu Hieronymi Cardinalitio dubitemus.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

*A B C D E.

Omnes ſunt Duerniones.

V. E N E T I I S.

Apud Dominicum Nicolinum.
M D L X X X I I I.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA